

6
Data o inflaci
budeme znát dříve

10
Počty středoškoláků
rostou

16
Marek Rojíček:
O naše experty
je velký zájem

30
Daniel Hůle:
Chceme se zbavit
nemravných
pohledávek

34
Neziskové instituce
v Česku

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

01 | 2025 – ROČNÍK 15

TÉMA

Dluhy ve statistice

- Není dluh jako dluh
- Zahraniční dluh Česka
- Důvody zadlužení domácností
- Když se nedaří splácet

42,4%

činil poměr dluhu vládních institucí k HDP
v Česku za rok 2023.

Z 27 členských zemí EU vykazuje Česko tento údaj sedmý
nejnižší. Na první příčce žebříčku se nachází Estonsko,
na poslední Řecko.

PŘIHLASTE SE DO MEZINÁRODNÍ SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ STATISTICKÝ PLAKÁT

Posláním projektu je podporovat, vytvářet a spolupodílet se na aktivitách podporujících statistickou gramotnost po celém světě.

Při vytváření statistického plakátu si žáci a studenti osvojí sběr statistických dat, způsoby a možnosti jejich zpracování a prezentaci výsledků výzkumu.

PRO KOHO JE SOUTĚŽ URČENA?

ŽÁKŮM
DRUHÉHO STUPNĚ
ZÁKLADNÍCH ŠKOL

STUDENTŮM
STŘEDNÍCH ŠKOL

STUDENTŮM
BAKALÁŘSKÝCH
PROGRAMŮ
VYSOKÝCH ŠKOL

KOLIK ČLENŮ MOHOU MÍT SOUTĚŽNÍ TÝMY?

JEDNOHO AŽ PĚT

JAKÉ JE TÉMA LETOŠNÍHO ROČNÍKU?

LIBOVOLNĚ

Vše nejlepší v roce 2025

Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,

předně bych vám rád popřál jen všechno dobré v roce 2025 a také, abyste zachovali přízeň našemu časopisu a Českému statistickému úřadu. Počátek nového roku je samozřejmě čas na zamyšlení se nad výzvami, které nás čekají, a na bilancování roku minulého. Jak probíhal rok 2024 na ČSÚ, ze stránek našeho časopisu dobře víte,

a tak dovoluji, abych vám alespoň stručně přiblížil výzvy, před kterými letos ČSÚ stojí. Na prvním místě je to vstup do horké fáze projektu modernizace statistického informačního systému (SIS 5.0) financovaného z Národního plánu obnovy. Konkrétně bude v tomto roce docházet k nasazení nových programů a dále půjde zejména o rozvoj administrativních a dalších alternativních datových zdrojů ve statistice, včetně zavedení online dotazníků pro šetření v domácnostech. Počítáme rovněž s dalším rozvojem machine learningu ve statistickém zpracování a připravujeme se na vstup umělé inteligence do statistického procesu.

O úkolech, které stojí před námi, se v rozhovoru v tomto vydání podrobněji zmiňuje také předseda ČSÚ Marek Rojíček. I on klade důraz na zavádění moderních technologií a snižování zátěže respondentů, s čímž velmi úzce souvisí mezinárodní spolupráce s experty statistických úřadů z ostatních evropských zemí. Výměna zkušeností a názorů je pro udržování vysoké kvality oficiální statistiky velmi důležitá. Kromě toho v časopise najdete řadu podnětných příspěvků, mezi jinými například článek přibližující praktické využití indikátorů důvěry, statistický pohled na neziskové instituce nebo shrnutí základních dat o českém školství za posledních deset let.

Hlavní téma je tentokrát zaměřeno na dluhy a zadlužení a navazuje na něj rozhovor s Danielem Hůle, který se věnuje pomoci předluženým domácnostem v rámci organizace Člověk v tísni.

Přeji vám příjemné čtení.

JAROSLAV SIXTA
místopředseda ČSÚ

DLUHY VE STATISTICE

- 19 Není dluh jako dluh
- 22 Zahraniční dluh Česka
- 25 Hlavním důvodem zadlužení domácností je bydlení
- 28 Když se nedaří splácet

UDÁLOSTI

- 4 Nový Katalog produktů ČSÚ zveřejněn
- 4 ČSÚ je důvěryhodným zdrojem informací
- 5 Proč se rodí málo dětí
- 5 Evropská sčítání na jednom místě
- 5 Závěr volebního roku
- 5 Ocenění pro nejlepší demografické práce
- 6 Předběžný odhad indexu spotřebitelských cen
- 7 Výzkum, vývoj a inovace ve statistikách a analýzách
- 7 Konference mladých demografů

ZE SVĚTA

- 8 Autisté v Austrálii
- 9 Kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem
- 9 Cukrovku má každý sedmý dospělý

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10 Počty středoškoláků rostou

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 13 Silný růst cen služeb trvá v celé EU

ANALÝZA

- 14 Indikátory důvěry vypovídají o odolnosti ekonomik

ROZHOVOR

- 16 O naše experty je velký zájem
- 30 Chceme se zbavit nemravných pohledávek

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 34 Neziskové instituce v Česku

KRÁTCE

Jiří Frelich z Krajské správy ČSÚ v Olomouci se zúčastnil konference Inovačního centra Olomouckého kraje zaměřené na obnovu Jesenicka po zářijových povodních. Jím prezentovaná statistická data vždy otevírala jednotlivé tematické okruhy, k nimž se následně vedly panelové diskuze.

Eurostat zveřejnil zprávu s výsledky rozsáhlého šetření o genderově podmíněném násilí páchaném na ženách. Šetření probíhalo formou osobních rozhovorů se 42 000 ženami z 28 členských států EU a ukázalo, že i v civilizované Evropě čelí ženy násilnému chování ze strany mužů v nezanedbatelné míře.

bit.ly/3ZNpBBu

ČSÚ vydal Statistický lexikon obcí 2024. Publikace obsahuje základní údaje ze Sčítání 2021, a kromě úředních názvů obcí a částí obcí přináší systematický přehled údajů o obcích a jejich příslušnosti do správních obvodů úřadů veřejné správy.

Předseda ČSÚ Marek Rojíček bude v letošním roce předsedat výkonnému výboru Partnership Group v rámci Výboru pro Evropský statistický systém.

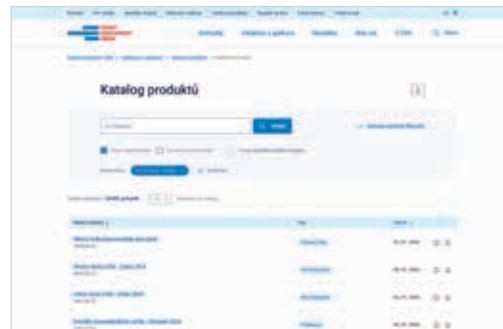
Nový Katalog produktů ČSÚ zveřejněn

Termíny statistických výstupů na celý rok 2025 jsou pevně stanoveny předem.

Český statistický úřad zveřejnil Katalog produktů, v němž jsou uvedeny termíny vydávání statistických výstupů na celý rok 2025. Katalog obsahuje celkem 320 různých periodických i jednorázových titulů, které budou zveřejněny v 1 139 termínech. Uživatelé si tak mohou dopředu zjistit, kdy budou které informace k dispozici, a naplánovat si podle toho navazující aktivity.

Spolu s termíny zveřejnění publikací, časových řad, analýz, plánovaných revizí nebo časopisů a brožur se v Katalogu produktů nachází i seznam a kalendář vydávání tzv. rychlých informací. Ty přinášejí aktuální data o české ekonomice a společnosti, která vzhledem k jejich možnému vlivu na finanční trhy je nezbytné zveřejňovat v předem plánovaných a veřejně oznámených časech.

Termíny všech výstupů ČSÚ jsou plánovány pouze s ohledem na kvalitu a dostupnost dat

a nejsou vázány na žádné vnější požadavky, ať už politického, či jiného charakteru. Publikování statistických dat probíhá v souladu se zásadami transparentnosti a nezávislosti státní statistické služby.

Katalog produktů nabízí řadu užitečných funkcí, uživatelé v něm mohou vyhledávat nebo filtrovat požadované výstupy podle různých kritérií, a snadno si tak vyhledat pouze ty výstupy, o které se zajímají. Dostupný je na webu ČSÚ po kliknutí na odkaz na horní liště.

ČSÚ je důvěryhodným zdrojem informací

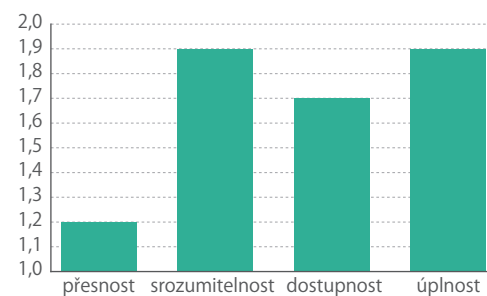
V druhé polovině loňského roku provedl ČSÚ šetření mezi odbornými novináři s cílem zjistit, jak vnímají kvalitu státní statistické služby a co by bylo možné na poskytování statistických informací zlepšit.

Z šetření vyplynulo, že kvalita ČSÚ je hodnocena velmi vysoko, novináři si cení zejména přesnosti zveřejňovaných dat. Drtivá většina novinářů považuje údaje z ČSÚ za velmi důvěryhodná, 65 % jim dokonce důvěřuje bezvýhradně. Více než 80 % odborných novinářů využívá statistické informace zveřejňované v oficiálních komunikačních zdrojích ČSÚ, jako jsou tiskové zprávy, web, sociální média, publikace apod. Zhruba 15 % tyto informace přebírá zprostředkovaně z jiných zdrojů, jako např. od tiskových agentur.

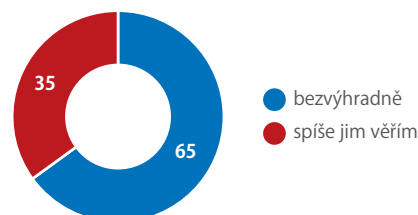
Z námětů na vylepšení komunikace ČSÚ vůči médiím se nejčastěji objevovaly požadavky na zasažení zpráv do širšího kontextu, rozšíření dat o analýzy nebo podrobnější vysvětlení metodiky, jak se jednotlivé údaje získávají a co přesně vyjadřují.

Výsledky šetření ČSÚ využije k dalšímu zlepšení komunikace s novináři. Jednou z prvních novinek v tomto směru bude možnost stáhnout si záznamy z tiskových konferencí na webu ČSÚ v rubrice určené pro média.

OHODNOŤTE ZNÁMKOU JAKO VE ŠKOLE KVALITU STATISTIK ČSÚ PODLE JEDNOTLIVÝCH HLEDISEK (průměrná známka)

NAKOLIK DŮVĚŘUJETE STATISTIKÁM VYDÁVANÝM ČSÚ? (%)

Zdroj: ČSÚ

Proč se rodí málo dětí

V konferenčním sále ČSÚ v Praze proběhl v prosinci kulatý stůl České demografické společnosti zaměřený na téma nízké plodnosti a porodnosti.

Účastníci kulatého stolu se zabývali vývojem plodnosti v Česku v kontextu evropských trendů a analyzovali faktory ovlivňující její současnou úroveň. V rámci diskuzních příspěvků byly popsány hlavní demografické a sociální změny v české společnosti přispívající v posledních letech k nízké porodnosti a identifikovány bariéry bránící mladým lidem v naplnění reprodukčních plánů. Hovořilo se také o významu asistované reprodukce, jejíž využití stoupá zejména s ohledem na rostoucí věk rodiček. Akce se setkala s velkým zájmem, prezentace čtyř hlavních řečníků najdete na níže uvedeném odkaze.

 bit.ly/4isGubX

Evropská sčítání na jednom místě

Na webu Eurostatu lze porovnávat výsledky sčítání z různých evropských zemí.

Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů v České republice z roku 2021 jsou nově dostupné i v aplikaci Census Hub na webu Eurostatu. Prostřednictvím této jednotné webové platformy získávají zájemci přístup k mezinárodně srovnatelným údajům ze sčítání, která se uskutečnila v letech 2021 a 2011 ve všech členských zemích Evropské unie a dalších

přidružených státech, například na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku či Švýcarsku. Uživatelé mají možnost vybírat si požadované ukazatele a podrobnost jejich třídění a z připravených údajů si sestavit vlastní datové výstupy. Aplikace umožňuje zobrazovat data z jednotlivých zemí samostatně a vzájemně je porovnávat mezi sebou.

Závěr volebního roku

V prosinci loňského roku proběhly nové volby ve čtyřech obcích, jejichž zastupitelstva se rozpadla nebo počet zastupitelů klesl pod zákonem stanovenou hranici.

Voliči vybírali nové zastupitele v obcích Paseky na Písecku, Černýšovice na Táborsku, Újezd u Plánice na Klatovsku a Kostelní Hlavno v okrese Praha-východ. O 24 mandátů se ucházelo celkem 36 platných kandidátů. Celková volební účast dosáhla 60,84 %, mandát získalo 10 mužů a 13

žen. Průměrný věk zvolených zastupitelů je 49,4 let.

Dodatečné volby se měly původně konat též v obci Brodec na Lounsku, kde se ale nezaregistroval žádný kandidát, a volby se proto již poněkolkáté neuskutečnily.

Zpracováním výsledků komunálních voleb ve čtyřech obcích se symbolicky uzavřel volební rok 2024. Český statistický úřad v něm zpracoval výsledky voleb do Evropského parlamentu, krajských zastupitelstev, třetiny Senátu a několika nových voleb do obecních zastupitelstev.

Ocenění pro nejlepší demografické práce

Česká demografická společnost vyhlásila výsledky 9. ročníku soutěže o nejlepší kvalifikační práci v oboru Demografie.

Přihlášeno bylo celkem 12 prací, které usilovaly o umístění ve třech kategoriích a o cenu publika. Jako nejlepší v kategorii bakalářské práce odborná porota vyhodnotila dílo Jolany Pavlátové „Participace seniorů na trhu práce v Jižní Koreji v souvislosti s demografickým stárnutím“. V kategorii diplomové práce získaly nejlepší ocenění dva soutěžní příspěvky, a sice „Otcové

v českých rodinách a domácnostech se zaměřením na pečující otce“ od Anetty Paučinové a „Zdraví a jeho souvislosti obyvatelstva ekonomicky aktivního věku v Česku“ od Kateřiny Procházkové. V kategorii dizertační práce hodnotící komise vítěze nevyhlásila. Cenu publika za nejlepší prezentaci získala Anetta Paučinová za prezentaci práce „Otcové v českých rodinách a domácnostech se zaměřením na pečující otce“. Přehled všech oceněných, zdůvodnění poroty a shrnutí obsahu oceněných prací s odkazy na originály uložené v archivu najdete na bit.ly/3Ddr1wj.

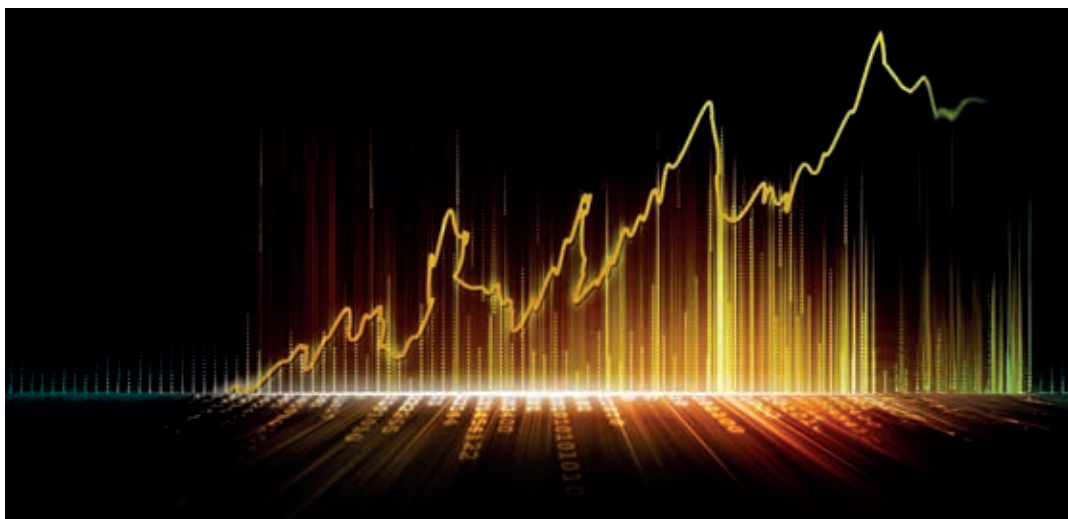
Předběžný odhad indexu spotřebitelských cen

Český statistický úřad brzy rozšíří seznam publikovaných údajů o předběžný odhad indexu spotřebitelských cen. Uživatelé budou mít k dispozici základní údaje o vývoji spotřebitelských cen o pět dní dříve než dosud.

PETR MUSIL

ředitel sekce makroekonomických statistik

Uživatelé statistik mají různé požadavky na data zveřejňovaná statistickými úřady. Někteří potřebují údaje co nejrychleji po skončení referenčního období, i když se jedná pouze o základní členění a data následně procházejí procesem revizí. Jiní uživatelé jsou ochotni si počkat na podrobné údaje. Cílem ČSÚ je uspokojit všechny uživatele, a proto letos zavádí nový ukazatel – předběžný odhad indexu spotřebitelských cen. Tím naplňuje strategii zvýšení dostupnosti statistických údajů pro uživatele.

STANDARDNÍ ODHAD

Standardní odhad indexu spotřebitelských cen je publikován přibližně 10 dní po skončení měsíce ve formě rychlé informace. Současně se zveřejňují i související tabulky a údaje. Základními datovými zdroji pro tento odhad jsou data z pokladních systémů (scanner data), centrální zjišťování cen a data z terénního sběru v provozovnách. Všechny uvedené zdroje jsou k dispozici v plném rozsahu, a proto standardní index spotřebitelských cen není v souladu s revizní politikou dále zpřesňován.

Tento způsob zveřejňování bude pokračovat, výše uvedené publikace budou vycházet i nadále ve stejných termínech. Eurostat zveřejňuje informace za všechny státy EU zhruba 18. den měsíce.

PŘEDBĚŽNÝ ODHAD

V reakci na požadavky uživatelů provedl Český statistický úřad analýzu možnosti zavést předběžný odhad indexu spotřebitelských cen. V roce 2023 byl

připraven návrh modelu, který v průběhu roku 2024 prošel testováním, a v roce 2025 dochází k jeho zavedení do praxe.

Předběžný odhad indexu spotřebitelských cen publikuje Eurostat za země Eurozóny obvykle poslední den referenčního měsíce. Uvádí se celkový index a základní členění za Eurozónu celkem, dále pak celkové indexy za jednotlivé země. Takto výrazné zkrácení není zatím v České republice možné, neboť datové zdroje jsou zde nastaveny tak, aby pokrývaly co největší část měsíce.

Předběžný odhad v Česku bude publikován od referenčního období leden 2025 zpravidla 5 dní po skončení měsíce, tj. informace o cenovém vývoji bude k dispozici o 5 dní dříve než dosud. Termíny publikací jsou uvedeny v Katalogu produktů na webu ČSÚ. Výpočet bude vycházet z datových zdrojů, které budou v dané době k dispozici. Z tohoto důvodu může být uvedený předběžný odhad při následné standardní publikaci indexu spotřebitelských cen revidován. Z dosavadního testování vyplývá, že obvyklá míra revize dosahuje kolem 0,1 procentního bodu. Proto není vhodné odkazovat na předběžný index spotřebitelských cen ve smlouvách a legislativě.

Předběžný odhad bude zveřejňován formou stručné rychlé informace podobně, jako předběžný odhad Eurostatu. Zveřejněny budou úhrnné meziroční a meziměsíční indexy, a rovněž indexy za vybrané skupiny produktů. Struktura publikovaných dat je zřejmá z příložené tabulky s údaji za prosinec 2024.

PŘEDBĚŽNÝ ODHAD PŘÍRŮSTKU INDEXU SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (%)

	stálé váhy roku 2022 (‰)	změna proti stejnému období předchozího roku		změna proti předchozímu měsíci
	1 000	listopad 2024	prosinec 2024	prosinec 2024
úhrnný index spotřebitelských cen	1 000	2,8	3,0p	-0,3p
úhrnný index spotřebitelských cen bez:				
- energií	876,7	2,9	3,1p	-0,2p
- energií a nezpracovaných potravin	802,7	3,3	3,5p	-0,1p
- energií, potravin, alkoholu a tabáku	614,7	3,3	3,3p	0,0p
- zpracovaných potravin, alkoholu a tabáku	812,0	2,7	2,7p	-0,2p
potraviny, alkohol a tabák	262,0	2,0	2,7p	-0,9p
- zpracované potraviny, alkohol a tabák	188,0	3,2	4,1p	-0,6p
- nezpracované potraviny	74,0	-1,0	-0,7p	-1,5p
energie ¹⁾	123,3	2,2	2,4p	-0,2p
služby ²⁾	380,2	5,2	5,0p	0,0p
zboží ³⁾	619,8	1,4	1,8p	-0,4p

¹⁾ Zahrnuje i pohonné hmoty a oleje.

²⁾ Zahrnuje i vodné a stočné, odpovídá pojetí CPI (dle pojetí Eurostatu se řadí vodné a stočné do zboží).

³⁾ Nezahrnuje vodné a stočné, odpovídá pojetí CPI (dle pojetí Eurostatu se řadí vodné a stočné do zboží).

p = předběžný

Zdroj: ČSÚ

Výzkum, vývoj a inovace ve statistikách a analýzách

V Technologickém centru Praha proběhl 14. ročník odborného semináře.

Tradiční akce určené široké odborné veřejnosti se jako prezentující každoročně účastní i pracovníci Českého statistického úřadu. Ředitel odboru statistik rozvoje společnosti Martin Mana představil posluchačům nejnovější údaje o výzkumu, vývoji a inovacích v Česku a v zahraničí. Marek Štampach

z oddělení statistik výzkumu, vývoje a informační společnosti ve svém příspěvku zaměřeném na metodiku statistické úlohy VTR 5-01 nastínil, jak je sestavován seznam jednotek, které se obesílají ročním výkazem o výzkumu a vývoji. Shrnutí obsahu jednotlivých příspěvků a kompletní prezentace všech přednášejících jsou k dispozici na stránkách Technologického centra Praha.

bit.ly/4gybHT2

Konference mladých demografů

Další ročník pravidelné akce určené pro začínající vědecké pracovníky v oboru demografie se uskuteční 5.–7. února v prostorách Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Účastníci na konferenci dostanou příležitost prezentovat své práce kolegům z různých zemí, konzultovat s nimi použité metody a diskutovat o zjištěných výsledcích.

Jako hlavní řečníci na konferenci vystoupí Marc Luy z Demografického institutu ve Vídni a Rolf Granholm z univerzity v nizozemském Groningenu. Marc Luy se zaměřuje zejména na sledování trendů v oblasti zdraví a mortality, mezi hlavní okruhy zájmu Rolfa Granholma patří plodnost a rodinná demografie. Jednacím jazykem konference je angličtina.

POMOZTE NÁM ZLEPŠIT ČASOPIS STATISTIKA & MY

Věnujte prosím 5 minut vyplnění dotazníku na webu statistikaamy.csu.gov.cz a napište nám, co byste chtěli v časopise změnit, doplnit či vylepšit.

Jen díky vaší zpětné vazbě můžeme dělat časopis takový, jaký ho chcete mít.

KRÁTCE

V roce 1993 byly v Estonsku zhruba dvě třetiny ženichů a nevěst mladších 30 let. V roce 2023 podle údajů tamního statistického úřadu bylo ve věku do 30 let už jen 24% novomanželů a 34% novomanželek. V roce 1993 pouze 10% nově sezdaných mužů dosahovalo věku 45–59 let. Podíl mužů vstupujících do manželství v tomto věku se až do roku 2013 pohyboval mezi 9 a 12%, ale do roku 2023 vzrostl na 17%. Od roku 1993 do roku 2013 bylo zastoupení žen ve věku 45–59 let mezi novomanženkami menší než 10%, ale do roku 2023 vzrostlo na 14%. Průměrný věk muže vstupujícího do druhého či dalšího manželství v roce 2023 byl 45,2 roku a průměrný věk znovu sezdané ženy 41,5 roku.

 bit.ly/4ezCLpK

V roce 2023 bylo v Egyptě evidováno 17 357 cizinců, kteří měli povolení k zaměstnání v soukromém a investičním sektoru (z toho bylo jen 14% žen). Oproti roku 2022 se počet držitelů zaměstnanecké licence zvýšil o 30%. Nejvíce jich je z Ruska (2 247 osob), následuje Indie (1 658), Sýrie (1 439) a Čína (1 265). Pětina z evidovaných cizinců byla zaměstnána v Káhiře.

 bit.ly/3UT7c3e

Autisté v Austrálii

Podle zdravotního šetření trpěl v roce 2022 poruchou autistického spektra každý stý obyvatel Austrálie.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

V průzkumu o zdravotním postižení, stárnutí a pečujících osobách (SDAC) se prevalence autismu v průběhu času obecně zvyšuje. Přispět k tomu mohlo několik faktorů, mimo jiné i rostoucí povědomí o autismu a změny diagnostických kritérií.

Výskyt autismu se mezi obyvateli Austrálie liší podle věku. Vrcholí ve věkové skupině 10–14 let a zřetelně klesá ve středním a zejména starším věku. Ve věkové skupině 5–14 let mělo v posledním šetření nějakou formu autismu 4,3% osob, ve věku 15–24 let to bylo 3,0% a mezi 25. a 40. rokem byl autismus diagnostikován 0,6% populace. Údaje o osobách ve věku 40 a více let nejsou ve výsledcích šetření SDAC podrobněji prezentovány, protože zjištěná míra prevalence je příliš nízká na provedení spolehlivých odhadů.

I v roce 2022 zůstává četnost výskytu poruch autistického spektra u mužů větší než u žen – mužů, kteří v šetření SDAC přiznali tuto diagnózu, bylo dvakrát více než žen. Oproti roku 2018, kdy byla převaha výskytu autismu u mužů více než trojnásobná, se však jedná o pokles. V roce 2022 ve věkové skupině 5–14 let převažovali autističtí chlapci nad dívkami téměř třikrát (6,1% oproti 2,3%). Ve věku 15–24 let se převaha mužů postižených autismem nad ženami snížila na dvojnásobek (4,0% oproti 1,9%) a ve věku 25–39 let byl podíl mužů a žen téměř vyrovnaný (0,8% oproti 0,5%).

DO PRÁCE CHODÍ POLOVINA AUTISTŮ

K rozvoji důležitých sociálních a životních dovedností může významně přispět vhodné školní

prostředí. To však pro autisty zároveň představuje výzvu, mnoho dětí s touto diagnózou potřebuje během vzdělávání další podporu. V roce 2022 mělo 97% autistů ve věku 5 až 20 let vzdělávací omezení, 45% navštěvovalo speciální třídu v běžné škole nebo ve speciální škole a 4% kvůli svému postižení školu navštěvovat nemohla. Mezi hlavní uváděné komplikace patřily zejména začlenění do společnosti (53%), komunikační obtíže (51%) a potíže s učením (44%).

Absolvování 12. ročníku školy nebo rovnocenné kvalifikace zvyšuje pravděpodobnost, že osoba získá práci, dokončí další studium a bude připravena na budoucí výzvy. Z osob s autismem, které žijí v domácnostech, dokončilo 12. ročník 45% autistů ve věku 15 a více let, přičemž u autistických mužů i žen byl podíl podobný. Vyššího stupně vzdělání než 12. ročník častěji dosahovaly ženy s autismem (32,9%) než stejně postižení muži (13,8%). Bakalářského nebo vyššího vzdělání dosáhlo pouze 5% ze všech osob s autismem, přičemž v celkové populaci starší 15 let mělo alespoň bakalářský diplom 35% obyvatel Austrálie.

V roce 2022 se 71,5 tisíce autistů (50,2%) v produktivním věku účastnilo pracovního procesu. Míra nezaměstnanosti osob s autismem v produktivním věku činila 18,2%, což byl více než dvojnásobek míry nezaměstnanosti osob se zdravotním postižením (7,5%) a téměř šestnásobek míry nezaměstnanosti osob bez zdravotního postižení (3,1%).

 bit.ly/40Qb5cW

Kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem

Zvládnutí více jazyků je výhodou, která nejen rozšiřuje pohled na jinou kulturu, ale také zlepšuje budoucí uplatnění na trhu práce. Pokud se jazykům neučíme hned od mala díky rodinnému zázemí, bývá naším prvním jazykovým hřištěm škola.

V roce 2022 se v EU učilo dva nebo více cizích jazyků téměř 7 % žáků prvního stupně základních škol. Jedinou zemí EU, kde se už na prvním stupni většina žáků učila dva nebo více cizích jazyků, bylo Lucembursko. Takovou výukou tam procházelo 80 % žáků, což výrazně převyšuje všechny ostatní země. Za Lucemburskem následovaly s velkým odstupem Lotyšsko (37 %), Řecko (35 %) a Estonsko (34 %). V Česku se dva jazyky na prvním stupni učí pouze necelé procento dětí, a tento podíl je dlouhodobě stabilní.

Mezi lety 2013 a 2022 se v EU podíl žáků prvního stupně základních škol,

kteří se učí alespoň dva cizí jazyky, zvýšil ze 4,6 % na 6,5 %. Podíly narostly, i když mírně, v 18 zemích. Největší nárůst byl zaznamenán v Lotyšsku (+22 p. b.), ve Finsku (+15 p. b.), ve Španělsku a v Řecku (shodně +9 p. b.), zatímco u zbývajících zemí nepřesáhl 5 p. b. Z devíti členů EU, kde se podíl snížil, zaznamenaly nejvýraznější pokles Polsko (-7 p. b.) a Lucembursko (-4 p. b.).

Na druhém stupni už v průměru za celou EU studují dva nebo dokonce více jazyků tři pětiny (61 %) žáků. Ve Finsku to jsou téměř všichni (98,0 %). Vysoké podíly pohybující se mezi 93 % a 97 % zaznamenaly také Itálie, Řecko, Malta, Estonsko, Rumunsko, Lucembursko a Portugalsko. Nejnižší podíly byly zjištěny v Irsku (6 %), Maďarsku (7 %) a Rakousku (8 %).

Mezi roky 2013 a 2022 se výuka cizích jazyků na druhém stupni nejvíce rozšířila v Česku, kde se podíl dětí, které mají ve školním rozvrhu dva cizí jazyky, zvýšil o 24 p. b. na 67 %. Kromě Česka zaznamenaly nárůst v dalších 10 zemích EU. Oproti tomu v 16 zemích se zastoupení dětí, které se na druhém stupni učily dva cizí jazyky, snížilo. Největší pokles zaznamenaly ve Slovinsku a v Polsku (shodně -32 p. b.) a na Slovensku (-27 p. b.).

bit.ly/3ANHjv2

Cukrovku má každý sedmý dospělý

Počet lidí s cukrovkou vzrostl na celém světě z 200 milionů v roce 1990 na 830 milionů v roce 2022. Výskyt této nemoci stoupá rychleji v zemích s nízkými a středními příjmy.

Světová zdravotnická organizace (WHO) uvádí, že v roce 2022 žilo s cukrovkou 14 % dospělých ve věku 18 a více let. Více než polovina (59 %) dospělých pacientů v roce 2022 neužívala žádné léky, přičemž naprostá většina z nich žila v zemích s nízkými a středními příjmy, kde k lékům bohužel neměli přístup. Pokrytí léčby diabetu bylo nejnižší právě v zemích s nízkými a středními příjmy.

V roce 2021 byla dle WHO cukrovka přímou příčinou 1,6 mil. úmrtí a 47 % všech úmrtí v důsledku cukrovky nastalo před dosažením věku 70 let. Cukrovkou bylo způsobeno i dalších 530 tis. úmrtí na onemocnění ledvin a vysoká hladina glukózy v krvi je rovněž příčinou

přibližně 11 % úmrtí na kardiovaskulární onemocnění.

Od roku 2000 se úmrtnost na cukrovku zvyšuje. Naproti tomu pravděpodobnost úmrtí na některou ze tří hlavních neinfekčních nemocí (kardiovaskulární onemocnění,

rakovina, chronická respirační onemocnění) ve věku 30 až 70 let se mezi lety 2000 a 2019 celosvětově snížila o 20 %.

bit.ly/48R9FBb

Počty středoškoláků rostou

Mladších dětí ve školách ubylo, počet učitelů nadále rosti.

VENDULA KAŠPAROVÁ

oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Rok 2022 byl v našich školách poznamenán příjímáním dětí ukrajinských uprchlíků, které se tak na počátku školního roku 2022/23 staly v rámci regionálního školství naprosto stěžejní skupinou cizinců a navýšily počet žáků na našich školách. Nejvýznamnější skupinou cizinců zůstali Ukrajinci i ve školním roce 2023/24, další nejčetněji zastoupené skupiny cizinců navštěvující mateřské, základní a střední školy, tvořily děti s vietnamským, slovenským a ruským státním občanstvím (v daném pořadí). Tato čtyři občanství tvořila v mateřských, základních i středních školách kolem 85 % všech cizinců. Vývoj celkového počtu dětí či žáků v jednotlivých druhích škol byl však mezi posledními dvěma školními roky různý.

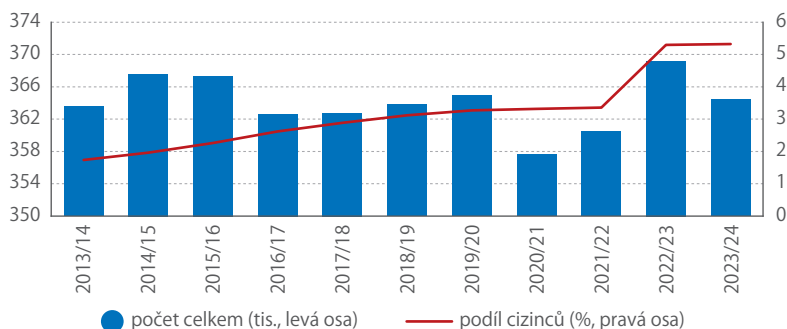
V září 2023 docházelo do mateřských škol 364 491 dětí, o 1,3 % méně než před rokem. Snížení počtu

dětí s českou státní příslušností dosahovalo rovněž 1,3 %. Počet cizinců se snížil o 0,8 %, přičemž ubylo ukrajinských, vietnamských i ruských dětí, celkově o 2,5 %. Podíl cizinců ze všech dětí se udržel na stejném podílu jako před rokem (tj. 5,3 %), v září 2021 přítom činil 3,4 %. V porovnání se situací před deseti lety bylo všech dětí v mateřských školách jen o 0,3 % více. Jednotlivé okresy se však v tomto vývoji mezi sebou značně lišily. Zatímco v okresech v okolí Prahy přibýlo dětí téměř o třetinu, v některých příhraničních okresech jich naopak až o 15 % ubylo.

První a druhý stupeň základních škol navštěvovalo v září 2023 o 0,7 % žáků méně než před rokem, a sice 1 000 346 žáků. Přitom žáků na 2. stupni ubylo o 2,3 %, ale počet žáků 1. stupně se o 0,5 % zvýšil. Jedná se o změnu trendu oproti období mezi školními roky 2017/18 a 2021/22, kdy naopak počet žáků na 1. stupni klesal a počet žáků na 2. stupni stoupal. Žáků s českou státní příslušností meziročně ubylo o 0,6 %, cizinců ubylo o 2,9 %. Celkem tak bylo na základních školách v uplynulém školním roce 7,1 % žáků cizí státní příslušnosti oproti 7,2 % ve školním roce 2022/23 a 3,2 % ve školním roce 2021/22. Snížení počtu cizinců mezi posledními dvěma školními roky má na svědomí zejména pokles žáků ukrajinské státní příslušnosti o 5,9 %. Přesto ukrajinské děti tvořily více než dvě třetiny žáků cizí státní příslušnosti.

V kontrastu s mateřskými a základními školami docházelo do středních škol v září 2023 o 4,7 % žáků více než před rokem, tj. 484 758. Počet cizinců se

DĚTI V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

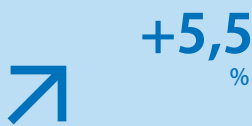
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

ŘÍJEN 2024

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v říjnu 2024 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 2,1 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně nižší o 0,7 %.

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů v říjnu reálně meziročně vzrostly o 5,5 %. Nejvíce rostly tržby v internetových a zásilkových obchodech.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v říjnu meziročně klesla o 3,6 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 3,8 %.

SLUŽBY

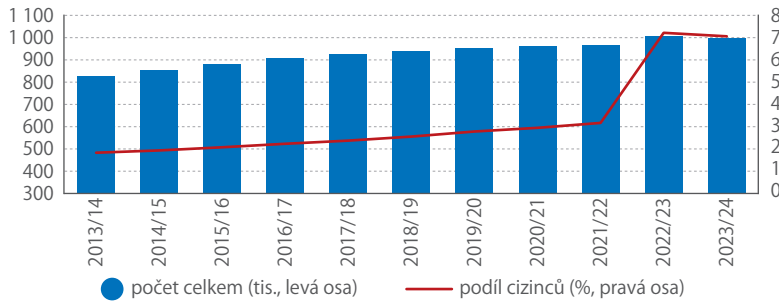
Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně zvýšily o 1,9 %. Nejvíce rostly tržby v dopravě a skladování, největší pokles byl v profesních, vědeckých a technických činnostech.

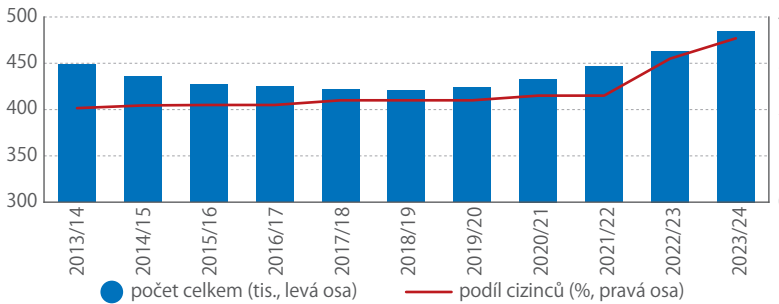
CESTOVNÍ RUCH

V říjnu se počet ubytovaných hostů v hotelech meziročně zvýšil o 6,6 % a přenocování vzrostlo o 6,9 %.

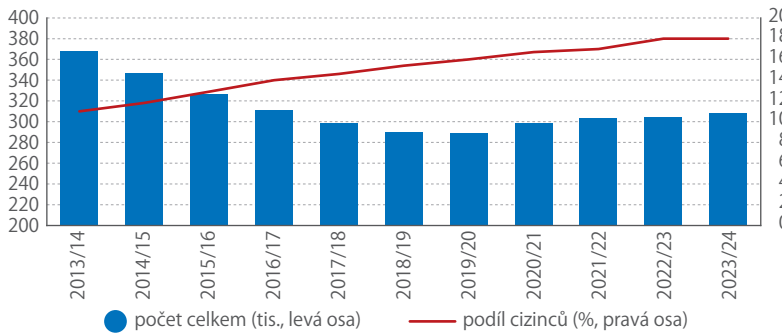
ŽÁCI V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

ŽÁCI NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

STUDENTI NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

zvýšil o 21,6 %, v případě ukrajinských žáků dokonce o 36,5 %. Podíl cizinců na středních školách tak v uplynulém školním roce činil 3,5 % oproti 3,1 % před rokem a 2,3 % před dvěma roky. Celkový počet středoškolačků v posledních pěti letech stále rychleji rostl, a za posledních pět let jich přibýlo o 15,2 %.

Lze doplnit, že také na vysokých školách mezi prosinci 2022 a 2023 studentů přibýlo (celkově o 1,4 %), přičemž cizinci zaznamenali vyšší nárůst (o 1,6 %) než Češi (o 1,4 %). Konkrétně ukrajinských studentů přibýlo 590, a ruských naopak 1 351 ubylo. Na konci roku 2023 byl tak na vysokých školách vyšší počet ukrajinských studentů (6 780) než ruských (6 272), a to poprvé za posledních dvacet let. Podíl cizinců mezi všemi studenty činil v posledních dvou letech 18 %, v prosinci 2021 to bylo 17 %.

UČITELŮ A ASISTENTŮ PEDAGOGA PŘIBÝVÁ RYCHLEJI NEŽ ŽÁKŮ

Od školního roku 2013/14 do školního roku 2023/24 přibýlo učitelů prvního a druhého stupně základních škol o 28,7 % (z 58 269,1 na 74 982,4 učitele v přepočtení na plné úvazky), oproti tomu počet žáků se zvýšil jen o 20,9 %. Nárůst učitelů se zvýšil jen o 20,9 %. Nárůst učitelů se zvýšil jen o 20,9 %. Nárůst učitelů se zvýšil jen o 20,9 %.

LISTOPAD 2024

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v listopadu 2024 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 2,7%. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziročně nižší o 1,5%.

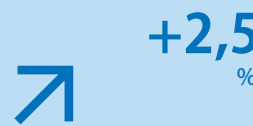
MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně zvýšily o 4,3%. K růstu nejvíce přispěl internetový a zásilkový prodej a prodej pohonných hmot.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v listopadu meziročně vzrostla o 2,5%. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 1,8%.

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně vzrostly o 2,5%. Nejvýraznější navýšení se týkalo dopravy a skladování, kde tržby vzrostly o 5,4%.

CESTOVNÍ RUCH

Podle předběžných dat ubytovací statistiky se počet ubytovaných hostů v hotelích v listopadu meziročně zvýšil o 8,3% a počet přenocování vzrostl o 7,3%.

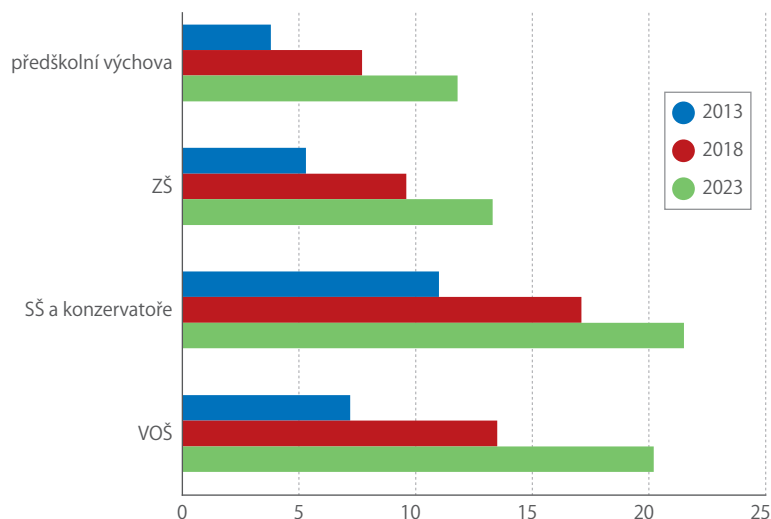
Mezi školními roky 2016/17 a 2023/24 také výrazně vzrostl počet asistentů pedagoga působících na základních školách – z 6 496,3 na 18 393,3 přepočtených plných úvazků. V uplynulém školním roce připadalo na 100 plných úvazků učitelů v průměru 24,5 plného úvazku asistenta pedagoga, ve školním roce 2016/17 to bylo jen 10,5. Asistentů pedagoga tak přibývalo výrazně rychleji než učitelů.

ZVYŠUJE SE ZÁJEM O ZDRAVOTNICKÉ OBORY

Na středních školách dochází v čase k proměně zájmu o různé obory. Nejčastěji navštěvovanými skupinami oborů středního vzdělávání s výučním listem byly ve školních letech 2018/19 i 2023/24 skupiny oborů z oblasti strojírenství a strojírenské výroby (18 730 žáků) a dále gastronomie, hotelnictví a turismus (14 323 žáků). Pokud sledujeme relativní nárůst počtu žáků v posledních pěti letech v procentech, pak ze skupin oborů s více než 1 000 žáky vzrostl nejvýrazněji za posledních pět let počet žáků v oborech zdravotnických (o 53,8%), v oborech z oblasti stavebnictví, geodézie a kartografie (o 39,6%) a elektrotechniky, telekomunikační a výpočetní techniky (o 38,5%). Naopak jedinou skupinou oborů, která zaznamenala v posledních pěti letech úbytek počtu žáků, byly strojírenské obory (o 5,3%), tedy skupina oborů s největším počtem zapsaných žáků. V posledních dvou školních rocích již počet žáků těchto oborů stoupal, nicméně ve srovnání s ostatními obory podprůměrným tempem. Předchozích sedm let soustavně klesal.

V rámci středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou se ve školním roce 2023/24 mezi pět nejnavštěvovanějších skupin oborů řadila ekonomika a administrativa (34 955 žáků), s velkým propadem pak obecně odborná příprava, tedy lycea (19 048 žáků), inženýrské obory (18 992 žáků),

PODÍL UČITELŮ VE VĚKU 60 A VÍCE LET (%)

Zdroj: MŠMT

zdravotnictví (17 374 žáků) a elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (17 023 žáků). Ze skupin oborů s více než 5 000 žáky se oproti školnímu roku 2018/19 přitom v relativním vyjádření zhruba o třetinu zvýšil počet žáků oborů z oblasti stavebnictví, geodézie a kartografie, zemědělství a lesnictví, zdravotnictví a informatiky. Naopak jedinou skupinou oborů, kde žáků za posledních pět let ubylo, byly strojírenské obory, a sice o 12,7%. I zde však v posledním školním roce žáků přibývalo, i když podprůměrně o 3,7%. V předcházejících pěti letech jich ubývalo.

Nutno říci, že na zvyšující se počet žáků strojírenských oborů v posledním roce, resp. dvou, působí obecně skutečnost zvyšujícího se počtu žáků středních škol. Podíl, jaký tvoří ze všech žáků středního odborného vzdělávání s výučním listem, resp. s maturitní zkouškou dále mírně klesá.

PROSINEC 2024

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů v ekonomiku se snížila o 0,4 bodu na hodnotu 96,9. Důvěra spotřebitelů klesla o 1,2 bodu na 100,4. Souhrnný indikátor důvěry poklesl o 0,5 bodu na hodnotu 97,5. V meziročním srovnání je důvěra v ekonomiku vyšší.

-0,5 bodu

-2,4 bodu

+0,0 bodu

+0,4 bodu

+1,5 bodu

-1,2 bodu

PRŮMYSL

V odvětví průmyslu se důvěra v ekonomiku snížila. Indikátor důvěry meziměsíčně poklesl o 2,4 bodu na hodnotu 88,5. Ve srovnání s prosincem 2023 je důvěra v průmyslu nižší.

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů v odvětví stavebnictví se meziměsíčně nezměnila. Indikátor důvěry zůstal na listopadové hodnotě 113,9. V meziročním srovnání je důvěra ve stavebnictví vyšší.

OBCHOD

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu se ve srovnání s listopadem mírně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 0,4 bodu na hodnotu 96,8. Meziročně je důvěra v obchodu vyšší.

SLUŽBY

Ve vybraných odvětvích služeb se důvěra podnikatelů v ekonomiku zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl na hodnotu 103,7. Meziročně je důvěra ve službách vyšší.

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry klesl o 1,2 bodu na 100,4. Ve srovnání s prosincem 2023 je důvěra spotřebitelů vyšší.

Silný růst cen služeb trvá v celé EU

Růst spotřebitelských cen v EU loni zpomaloval, služby ale zůstávají inflačním rizikem.

KAROLÍNA ZÁBOJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

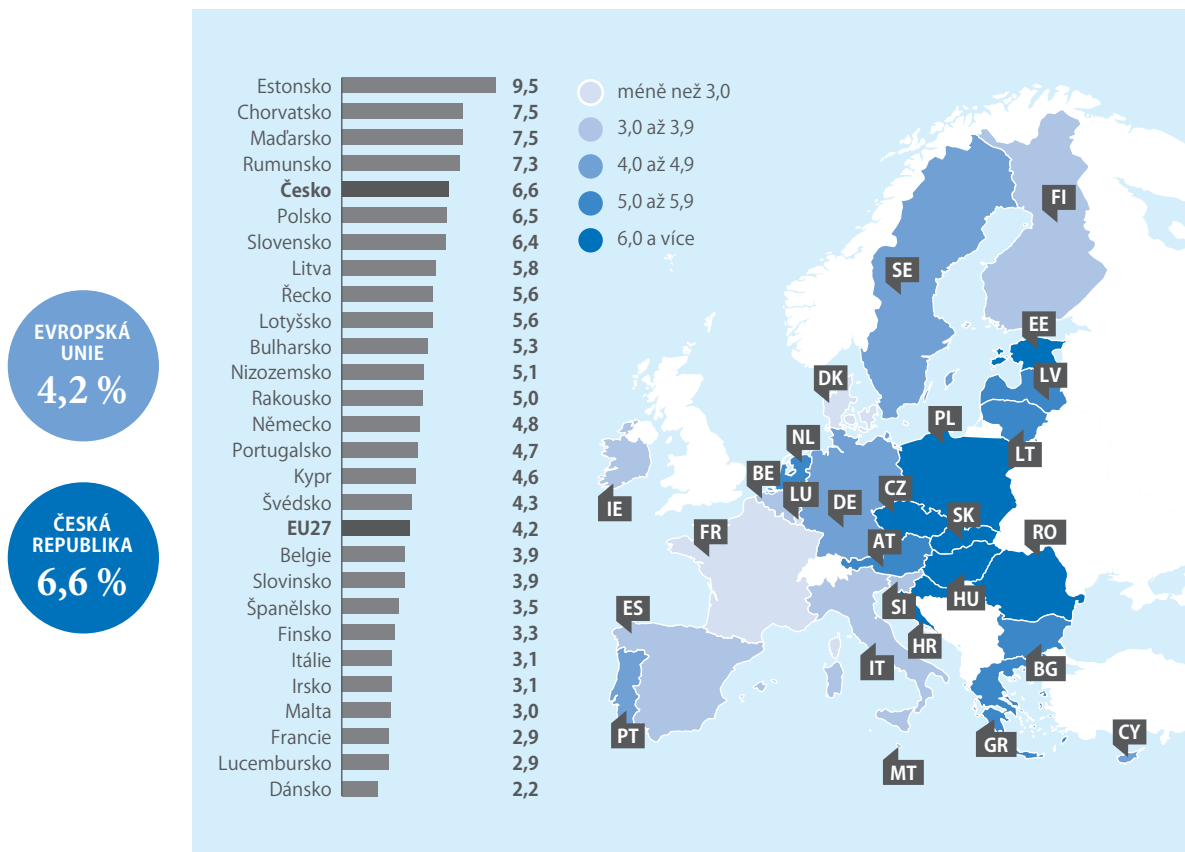
Meziroční růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) v EU v průběhu let 2023 a 2024 postupně zpomaloval. Podle dostupných údajů přírůstek dosáhl minima (2,1 %) v září 2024 a v říjnu mírně zrychlil na 2,3 %. Hlavním důvodem pozorovaného zpomalení cenové dynamiky jsou především ceny energií, které v období od dubna 2021 až do února 2023 tlačily spotřebitelské ceny výrazně vzhůru. Nyní ceny energií meziročně klesají. V říjnu nejvíce rostly spotřebitelské ceny v Rumunsku (5,0 %), Belgii (4,5 %) a Estonsku (4,5 %). Na opačném konci žebříčku je Slovinsko, kde se HICP meziročně nezměnil a dále Litva a Irsko, kde vzrostl shodně o 0,1 %.

V rámci struktury spotřebního koše se výrazně snížil meziroční růst cen zboží. Ty v říjnu v EU meziročně vzrostly o 0,9 %. Po roce 2022 se zastavilo postpandemické zdražení zboží, které souviselo s prudkým vzednutím poptávky a narušením globálních dodavatelských řetězců, nejvíce ale ceny zboží ovlivnil vývoj cen paliv. V říjnu 2024 ceny zboží meziročně klesly v osmi zemích EU, nejvíce v Irsku (-3,0 %), ve Slovinsku (-2,0 %) a v Litvě (-1,9 %). Naopak největšího přírůstku dosáhly ceny zboží v Belgii (5,0 %), Rumunsku (4,3 %) a Polsku (3,3 %).

Ceny služeb oproti zboží stále silně rostou, ačkoli je u zbytku spotřebního koše jasně vidět zvolnění dynamiky.

V říjnu 2024 ceny služeb v EU vzrostly o 4,2 %. Nad 4 % se přírůstky drží už od května 2022 a maxima dosáhl růst v první polovině roku 2023, kdy několikrát překročil 6 %. Podrobnější rozklad ukazuje, že v rámci služeb představují výjimku služby související s telekomunikací, jejichž ceny v EU v říjnu meziročně klesly o 1,4 %. Ovšem ceny služeb v oblasti rekreace byly vyšší o 5,0 %, ceny dopravních služeb o 4,9 %, ostatních nezařazených služeb o 4,5 % a služeb v oblasti bydlení o 3,7 %. Nejvíce celkově meziročně v říjnu 2024 vzrostly ceny služeb v Estonsku (9,5 %), Chorvatsku a Maďarsku (obě shodně o 7,5 %) a nejmírněji v Dánsku (2,2 %), Lucembursku (2,9 %) a ve Francii (2,9 %).

RŮST CEN SLUŽEB V ZEMÍCH EU V ŘÍJNU 2024 (% , meziročně, podle HICP)

Zdroj: Eurostat

Indikátory důvěry vypovídají o odolnosti ekonomik

Jak střeoevropské země zvládly pandemii covidu-19 a kde hledat hlavní příčiny odlišností?

ANASTASIJA NERADOVÁ
oddělení
konjunkturálních
průzkumů

Pandemie covidu-19 zasáhla evropské ekonomiky nečekaným šokem, který zásadně ovlivnil náklady spotřebitelů i podnikatelů napříč členskými státy EU.

VÝVOJ SOUHRNNÉHO INDIKÁTORU DŮVĚRY

Během pandemie došlo k dramatickému poklesu důvěry v ekonomiku, což se odrazilo v hodnotách souhrnného indikátoru ESI. Největší pokles byl zaznamenán v dubnu 2020, kdy důvěra na Slovensku poklesla o 50,4 procentních bodů na hodnotu 50,0, což představovalo největší pokles v rámci sledovaných států. V Polsku došlo k poklesu o 49,4 procentních bodů na hodnotu 51,1. Česká republika a Rakousko zažily poklesy podobné průměru EU, přičemž hodnota ESI v Česku klesla na 63,8 bodu, v Rakousku na 59,3 bodu, a průměr EU27 dosáhl hodnoty 58,3. Tento dramatický propad byl důsledkem zavedení přísných opatření proti šíření viru, jež vedla k masivnímu útlumu ekonomických aktivit. V Německu, které mělo stabilnější průmyslovou základnu a silnější ekonomické zázemí, klesl ESI „pouze“ o 24,1 bodu na 73,3. V následujících měsících se hodnoty ESI začaly zvyšovat, ale pomalý nástup druhé vlny pandemie v srpnu 2020 způsobil opětovný pokles, zejména v Česku, v Polsku a na Slovensku. Rozdíly v oscilacích této hodnoty lze odvodnit reakcí podnikatelů a spotřebitelů na odlišnosti v opatřeních přijatých v rámci jednotlivých států.

Německo vykazovalo stabilní trend, přičemž souhrnný indikátor důvěry viditelně převyšoval průměr EU. Toto stabilní chování bylo částečně způsobeno

silným průmyslovým sektorem a efektivními vládními opatřeními. Naproti tomu Česko, Polsko a Slovensko, jejichž ekonomiky jsou více zaměřeny na konkrétní sektory a jsou méně diverzifikovány, vykazovaly větší výkyvy v důvěře.

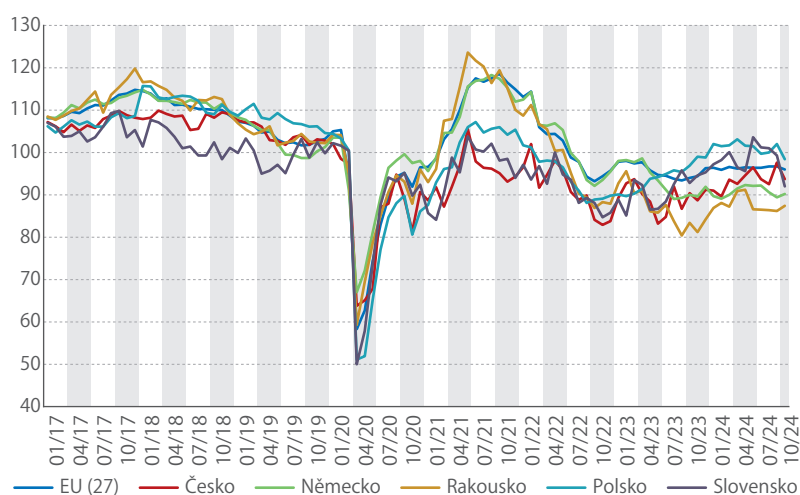
Návrat k předpandemickým hodnotám probíhal postupně. Německo a Rakousko se k nim vrátily již ke konci roku 2020 díky rychlému přizpůsobení se novým podmínkám. Česko a Polsko začaly dosahovat předpandemické úrovně důvěry přibližně od poloviny roku 2021, což ukazuje na jejich pomalejší ekonomické zotavování, způsobené přetrvávajícími problémy, jako byly narušené dodavatelské řetězce a inflace.

DŮVĚRA PODNIKATELŮ: PRŮMYSL A SLUŽBY

Průmyslový sektor se zotavoval rychleji než sektor služeb díky své robustní struktuře a nižší závislosti na bezprostředním kontaktu s veřejností. Naopak, sektor služeb, zejména oblasti jako cestovní ruch, pohostinství a kultura, čelily větším problémům, protože tyto činnosti byly omezeny opatřeními proti šíření viru. Průmyslové firmy vykazovaly větší flexibilitu a mohly pokračovat v produkci, což vedlo k rychlejšímu oživení ekonomiky v tomto sektoru. Nejrychleji se díky vysoké míře exportu a technologické připravenosti zotavovaly Německo a Rakousko. Česká republika sledovala podobný trend jako Německo, ale její zotavení bylo pomalejší kvůli zpožděným investicím do digitalizace. Polsko a Slovensko zaostávaly, zejména vlivem větší závislosti na vnitřní poptávce a nižší technologické připravenosti.

Sektor služeb byl pandemií zasažen nejvíce. Příčinou byla hlavně omezení vedoucí k uzavírání podniků. Stabilnější zotavení opět zaznamenaly Německo a Rakousko, kde jsou služby více digitalizovány a dostalo se jim účinnější vládní podpory. Česká republika vykázala zlepšení až po výrazném ústupu od restriktivních opatření. Polsko a Slovensko čelily dlouhodobějšímu poklesu důvěry, což souviselo s nižší digitalizací a omezeným přístupem mikropodniků

INDIKÁTORY EKONOMICKÉHO SENTIMENTU ESI (sezonně očištěno)

Zdroj: Evropská komise – DG ECFIN

k finanční pomoci. Z grafu sald důvěry je patrné, že důvěra v sektoru služeb v Česku byla nad průměrem EU. To znamená, že české podniky v oblasti služeb zůstaly optimističtější než jejich evropské protějšky. Pokles důvěry u nás byl nejmenší ze všech sledovaných zemí.

SPOTŘEBITELSKÁ DŮVĚRA

Spotřebitelská důvěra během pandemie prudce poklesla v důsledku nejistoty, ekonomických restrikcí a nárůstu nezaměstnanosti. Zotavení bylo výrazně ovlivněno strukturou domácností a efektivitou vládních opatření. Německo a Rakousko vykazovaly menší pokles důvěry díky stabilnímu sociálnímu systému a rychle implementované podpoře. Česko a Polsko byly zasaženy více, což odráží nejistotu spotřebitelů ohledně ekonomických dopadů a pomalejší implementaci podpory. Slovensko se propadlo nejvíce ze všech sledovaných států. Jeho následný vývoj měl podobný trend jako v Česku, ale s pomalejším zotavením.

Zotavení spotřebitelské důvěry se ve většině sledovaných zemí začalo projevovat ke konci roku 2020 a na začátku roku 2021.

SILNÉ EKONOMIKY JSOU ODOLNĚJŠÍ

Pandemie covidu-19 odhalila rozdílnou odolnost a schopnost adaptace ekonomik. Německo a Rakousko si udržely stabilní úroveň důvěry díky silnému průmyslu, pokročilé digitalizaci a rychlé vládní podpoře. Česko, Polsko a Slovensko čelily větším výkyvům, což bylo způsobeno nižší diverzifikací ekonomik a vyšší závislostí na energetických zdrojích.

Rychlost a průběh obnovování důvěry však ovlivňovaly i další události po překonání pandemie, jako například narušení dodavatelských řetězců, rostoucí inflace a energetická krize. Zpomalení růstu důvěry a další nejistotu přinesla i ruská invaze na Ukrajinu.

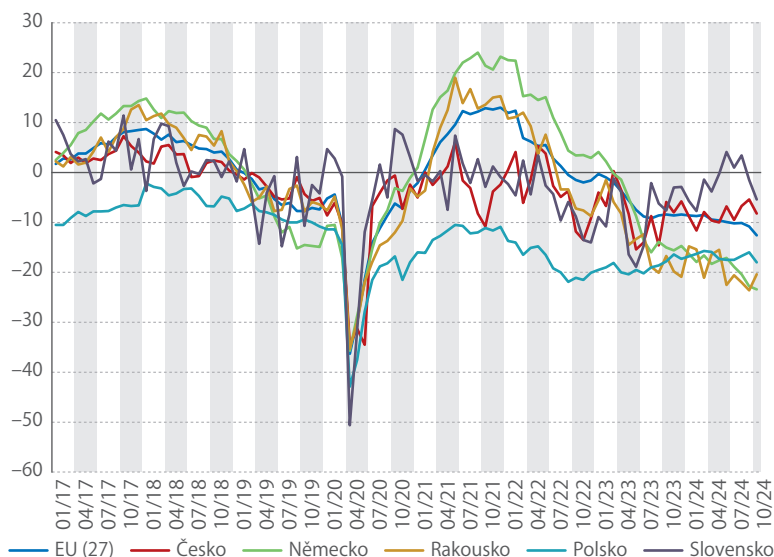
KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUMY

Jsou součástí programu Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys, koordinovaného Evropskou komisí. Program zajišťuje jednotnou metodiku sběru a zpracování dat, což umožňuje přesné mezinárodní srovnání a poskytuje klíčové indikátory pro hodnocení ekonomických trendů.

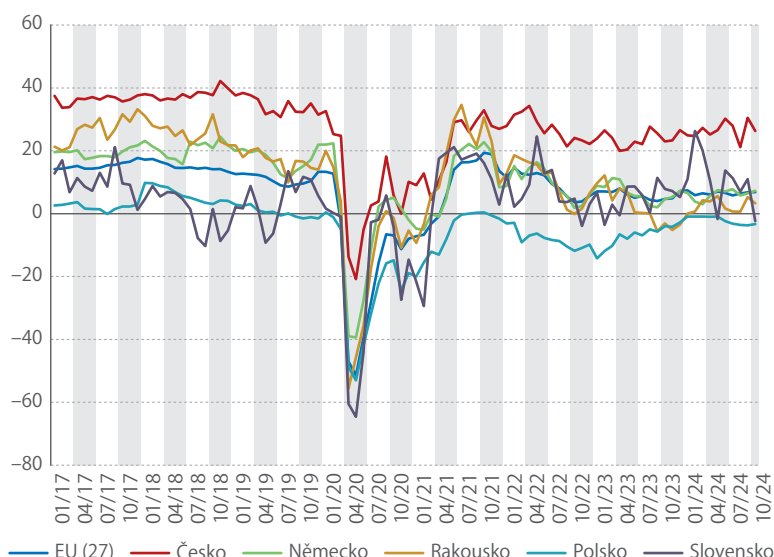
ESI – SOUHRNNÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÉHO SENTIMENTU (ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR)

Je klíčovým ukazatelem konjunkturálních průzkumů. Skládá se z pěti hlavních složek: 40% přispívá průmysl, 30% služby, 20% spotřebitelé a zbývajících 10% rovnoměrně obchod a stavebnictví.

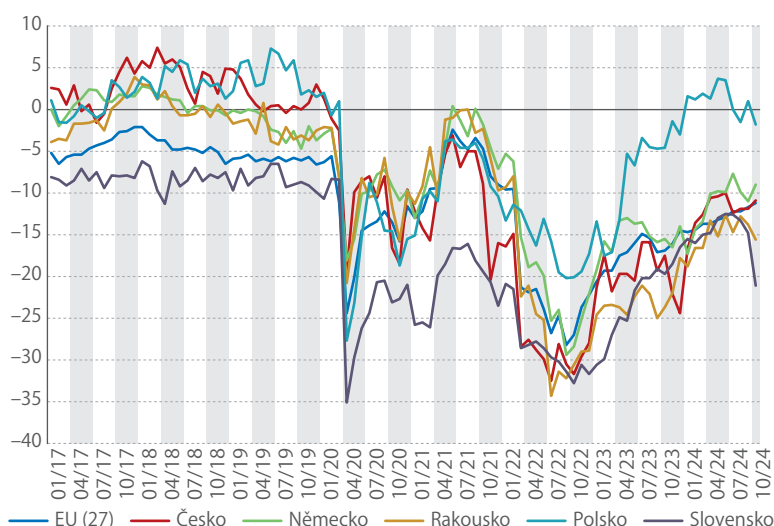
SALDA SEZONNĚ OČIŠTĚNÉHO INDIKÁTORU DŮVĚRY V PRŮMYSLU

SALDA SEZONNĚ OČIŠTĚNÉHO INDIKÁTORU DŮVĚRY VE SLUŽBÁCH

SALDA SEZONNĚ OČIŠTĚNÉHO SPOTŘEBITELSKÉHO INDIKÁTORU DŮVĚRY

Zdroj: Evropská komise – DG ECFIN

O naše experty je velký zájem

S předsedou ČSÚ Markem Rojíčkem jsme si povídali jak o zahraničních aktivitách úřadu, tak o jeho působení na domácí půdě.

Foto: Tereza Koutecká

Jaké události z roku 2024 byste označil z hlediska ČSÚ za nejdůležitější?

V loňském roce se toho událo tolik, že je těžké vybrat jen pár věcí. Hned na jeho počátku jsme slavnostně otevřeli rekonstruovanou budovu v Praze za účasti našich významných partnerů. Celý rok jsme intenzivně pracovali na prioritních projektech, nejvíce kapacit nám zabral redesign našeho statistického informačního systému, který musí být hotov nejpozději začátkem roku 2026. Postupně elektronizujeme naše vnitřní procesy, klademe větší důraz na vnitřní

komunikaci. Podle služebního zákona jsme museli přesoutěžít většinu ředitelských pozic a jsem rád, že s několika výjimkami odchodu do starobního důchodu zůstávají všichni na svých místech. Hodně času věnujeme komunikaci s odbornou veřejností, v létě jsme museli vysvětlovat, proč a jak jsme revidovali časovou řadu národních účtů. Mnohá data zajímají samozřejmě i politiky, a my se proto snažíme o důležitých změnách ve statistické metodice nebo o údajích s širším celospolečenským dopadem informovat v přiměřené míře také vládu. Bylo to

ostatně jedno z témat říjnové návštěvy prezidenta republiky v našem úřadě.

ČSÚ se hodně angažuje v tzv. technických asistencích, kdy naši odborníci pomáhají zvýšit kvalitu statistiky v jiných zemích. Přibyly v roce 2024 nějaké nové země, kde technickou asistenci poskytujeme?

Dlouhodobě spolupracujeme zejména s kolegy ze zemí západního Balkánu a Turecka, přičemž intenzita spolupráce se mění podle aktuálních potřeb tamních statistických úřadů. V roce 2024 byla zahájena implementace technické asistence pod hlavičkou finančního nástroje EU pro předvstupní pomoc IPA 2022. Experti ČSÚ z oblasti národních účtů budou pomáhat kolegům ze všech sedmi zapojených zemí, mezi které se řadí Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Kosovo, Severní Makedonie, Srbsko a Turecko.

V jakých oblastech statistiky naši lidé nejčastěji technickou asistenci poskytují?

Oblasti spolupráce se odvíjejí jednak od požadavků našich zahraničních partnerů a dále od kapacitních možností expertů ČSÚ. Mezi nejčastější v uplynulém období patřila makroekonomická statistika, konkrétně například národní účty a vládní finanční statistika nebo statistika zahraničního obchodu se službami. Odborná pomoc směřovala ale i do oblasti sociální statistiky, např. EU-SILC či statistiky vzdělávání, několik konzultací jsme poskytli také na téma důvěrnosti, kvality a diseminace dat.

Co z technických asistencí získává náš úřad?

Kromě toho, že zapojení do technických asistencí znamená pro naše experty možnost finančního zlepšení, je důležité hlavně posilování dobrého jména ČSÚ v zahraničí. Za posledních zhruba 20 let, kdy se těmto aktivitám věnujeme, jsme si vybudovali u našich partnerů velmi dobré renomé a o naše experty je velký zájem. Každá zkušenost je cenná a i našim odborníkům to pomáhá rozvíjet kvalifikaci, komunikační schopnosti a také navazovat cenné kontakty pro další práci.

Jezdí se naši statistici také sami vzdělávat někam do ciziny?

Naši lidé se pravidelně zúčastňují týdenních kurzů organizovaných Eurostatem, které se konají v jednotlivých členských zemích. Kromě toho využíváme i krátkodobé stáže v Eurostatu pro vybrané zaměstnance, kteří už mají nějakou zkušenost s prací v našem úřadě, osvědčili se a rádi bychom je motivovali k dalšímu profesnímu růstu. Jak stáže, tak i kurzy jim kromě rozšiřování znalostí také pomáhají vytvářet si kontakty s kolegy ze zahraničních institucí.

V posledních letech se zahraniční vzdělávání zaměřovalo například na využívání programovacího jazyka R ve statistice, systém environmentálních a ekosystémových účtů nebo fungování Evropského statistického systému.

Už se rozběhl studijní program v oboru statistika, který jste připravovali ve spolupráci s VŠE?

Tento studijní program připravuje Vysoká škola ekonomická, my jsme byli zapojeni zejména do obsahové části tak, aby vyhovoval potřebám praxe. Kurz je v zásadě připravený ke spuštění, je však nutné jej naplnit minimálním počtem účastníků. Z našeho úřadu jsou zájemci již vytipováni, čekáme tedy, zda se podaří získat účastníky i z jiných institucí nebo ty, kteří se chtějí vzdělávat soukromě. Studijní program bude zaměřen z velké části na praktickou schopnost práce s daty a jejich vyhodnocování. Nedílnou součástí ale bude například i komunikace nebo právní základ v oblasti informačních technologií a kybernetické bezpečnosti či ochrany osobních údajů.

Loni v létě byl spuštěn nový web úřadu. Jak jste s ním spokojený?

S novou webovou prezentací úřadu jsem spokojen, líbí se mi moderní grafika, která plně respektuje designsystem.gov.cz, a přitom je specifická pro náš úřad. Spokojen jsem také s tím, jak nové stránky fungují na mobilu. Myslím, že vyhledání konkrétního statistického údaje je nyní intuitivnější a snazší. Úprava nabídky Statistiky přispěla k lepší orientaci uživatelů ve struktuře statistik. Užitečný mi připadá kalendář událostí, který je hned na hlavní stránce, a také se mi líbí úzké propojení webu s časopisem Statistika & My. Výrazně se rovněž posunulo vyhledávání a našeptávání, které patřilo ke slabším stránkám předchozího webu.

Budou se funkcionality nového webu ještě nějak doplňovat či upravovat?

Naprosto jistě – určitě se bude upravovat filtrování v Katalogu produktů a průběžně se bude vylepšovat informační část webu. V tom nám hodně pomáhá zpětná vazba od uživatelů. Doufám také, že se výrazně zvýší podíl dat, která jsou načítána z DataStatu – nyní se automatická aktualizace týká pouze zhruba poloviny zveřejňovaných informací.

Podařilo se během roku 2024 snížit zátěž respondentů? Využívá ČSÚ nějaké nové administrativní zdroje dat?

Zátěž respondentů snižujeme průběžně. Pokud bychom to porovnali v delší časové řadě, tak jsme zhruba na třetině. Je ale jasné, že každé další snížení je pro nás těžší a náročnější. Během roku 2024 jsme učinili několik výrazných a důležitých kroků. Podařilo se zejména zredukovat statistická zjišťování o obyvatelstvu. Odhadujeme, že zátěž matričních úřadů klesne téměř o 50 procent u Hlášení o uzavření manželství. Matriční úřady také nebudou zasílat tolik údajů o úmrtí, tam očekáváme pokles dokonce o 98%. Dosáhli jsme toho díky napojení na Registr obyvatel a agendový informační systém evidence obyvatel. V roce 2024 jsme využívali již 130 zdrojů administrativních dat, nově přibyly data o plátcích DPH

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

» Česko se nepochybně řadí k nejlepším místům pro život na světě, a to bychom si měli častěji připomínat.

Ing. Marek Rojíček, Ph.D.

Je absolventem Národohospodářské fakulty VŠE v Praze. V ČSÚ působí od roku 2001, předsedou je od ledna 2018. Profesně se zabývá oblastí národních účtů, podílel se na implementaci evropských standardů národního účetnictví. Ve vědecké činnosti se orientuje na zkoumání role ekonomických struktur v procesu přechodu od nákladové ke kvalitativně zaměřené konkurenční výhodě a na analýzu makroekonomických a strukturálních dopadů globalizace ekonomických toků.

z přiznání registrovaných v systému One Stop Shop od Generálního finančního ředitelství a data o stavech hospodářských zvířat od Ministerstva zemědělství. Navázali jsme tím na úspěšný projekt z předchozího roku, kdy se podařilo získat data o osevních plochách ze žádostí o zemědělské dotace.

Jaké kroky v tomto směru se ČSÚ chystá učinit v roce 2025?

Bude to hlavně napojení na systém Jednotného měsíčního hlášení zaměstnavatele, který by měl v druhé polovině roku vstoupit do pilotní fáze a od roku 2026 do ostrého provozu. Tento systém nahradí řadu dílčích hlášení zaměstnavatelů různým institucím, a pro nás bude znamenat klíčový zdroj dat pro statistiku zaměstnanosti a mezd, který nahradí dosavadní výkaznictví. Od začátku roku budeme také všechny informace o dokončených budovách a bytech přebírat z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Tím se uleví stavebním úřadům, které nám již nebudou muset požadovaná data posílat výkazem. Obdobně jsme se dohodli s Ministerstvem zemědělství ohledně údajů o vodovodech a kanalizacích.

Už řadu let je zřetelný trend snižování ochoty respondentů účastnit se statistických šetření. A to zejména při šetřeních v domácnostech, která bývají dobrovolná a účast nelze respondentům nařídit. Jaká opatření ČSÚ

přijímá pro to, aby nedošlo k situaci, kdy ochotných respondentů bude tak málo, že nebude možné sestavit reprezentativní výběrový vzorek?

Ochota k vyplnění údajů je silně ovlivněna faktem, jakým způsobem proběhne první osobní kontakt tazatele s domácností. Respondenti nedostávají v naprosté většině případů žádnou finanční odměnu, pouze drobné dárky. Vztah domácností k šetřením ČSÚ bude časem pravděpodobně stále komplikovanější v souvislosti s celkovou změnou společnosti. Lidé nemají obecně příliš dobrý vztah ke státu, a také si více než v minulosti chrání soukromí. Bohužel, doplácíme na existenci různých podomních obchodníků s čímkoliv. Do budoucna se proto více zaměřujeme na možnosti využití alternativních, hlavně administrativních zdrojů dat. Ve srovnání s daty za podnikový sektor jsou ale v případě domácností možnosti podstatně omezenější. Obecně pomáhá dobré renomé našeho úřadu. V rámci možností se snažíme zapojení domácností do našich průzkumů podporovat také ve spolupráci s médii.

Jaké hlavní úkoly čekají ČSÚ v roce 2025?

Některé úkoly už jsem naznačil v předchozích odpovědích. Klíčové pro nás bude dokončit funkční a technologickou obměnu našeho statistického informačního systému, a začít z ní těžit při snížení zátěže respondentů a zvýšení efektivity práce našich zaměstnanců. V rámci tohoto projektu například vytvoříme portál respondenta, kde firmy a další subjekty najdou všechny informace o svých povinnostech vůči statistickému úřadu, a také tam budou moci nahrát potřebná data. Budeme testovat možnost napojení přímo na podnikové informační systémy, aby nám firmy mohly posílat data přímo z nich.

V mezinárodní oblasti budu nově od příštího roku předsedat Partnership Group, což je jakýsi výkonný výbor, který připravuje a předjednává program Výboru pro Evropský statistický systém, složeného z šéfů statistických úřadů a Eurostatu na nejvyšší úrovni. A v neposlední řadě nás čekají na podzim volby do Poslanecké sněmovny, v nichž má Český statistický úřad nezastupitelnou roli při zpracování a publikování výsledků.

Kdybyste měl možnost změnit hodnotu nějakého statistického ukazatele týkajícího se života v Česku, který by to byl, a kterým směrem byste ho posunul?

Asi by to byl národní důchod, který je zdrojem spotřeby domácností, a tím i jejich životní úrovně. Spokojený život však závisí na řadě ukazatelů, a zdaleka ne všechny mají ekonomický charakter, i když často s ekonomikou souvisejí. Zmíním například vzdělání, zdraví, bezpečnost, životní prostředí, ale i fungování státu. Přestože v řadě parametrů nejsme na úplném vrcholu žebříčku, z celkového pohledu se Česká republika nepochybně řadí k nejlepším místům pro život na světě. Měli bychom si to častěji připomínat.

Není dluh jako dluh

Zadlužení země lze poměřovat několika různými ukazateli.

KATEŘINA ŠÍMOVÁ
oddělení
vládních účtů

Většina populace se za svůj život setkala s pojmy jako „vládní dluh“, „zadlužení vlády“ či „veřejný dluh“. Tyto pojmy se sice objevují v titulcích mnoha novinových článků nebo televizních reportáží, ale zároveň se často stává, že autoři nerozlišují mezi na první pohled velmi podobnými pojmy a uvádějí je nepřesně.

V odborné terminologii se můžeme setkat se třemi „typy“ dluhů, které se vztahují k veřejnému sektoru. Jednak je to pojem „státní dluh“, pak „dluh sektoru vládních institucí“ a nakonec „dluh veřejného sektoru“. Ačkoliv všechny pojmy znějí obdobně, tak rozhodně nejsou synonymy.

STÁTNÍ DLUH

Z pohledu institucionálního vymezení se jedná o nejužším pojem.

Na svých webových stránkách ho publikuje Ministerstvo financí České republiky a je dostupný v časové řadě od roku 1993 až doposud. Jedná se o dominantní složku dluhu centrální vlády a od roku 2010 tvoří více než 90% podíl na celkovém dluhu sektoru vládních institucí. Státní dluh lze vymezit jako sumu závazků České republiky, která je spojena s potřebou financování státního rozpočtu. Ohledně širě zahrnutých subjektů platí, že do státního dluhu není zařazen dluh za ostatní jednotky centrální vlády (jako například Národní rozvojová banka, vysoké školy, Česká exportní banka atd.), dluh mimorozpočtových fondů, krajů a obcí a také fondů sociálního a zdravotního pojištění. Státní dluh není konsolidován v rámci sektoru vládních institucí.

OBSAHOVÉ VYMEZENÍ DLUHU Z POHLEDU INSTITUCIONÁLNÍCH JEDNOTEK V ČESKU

dluh veřejného sektoru	dluh sektoru vládních institucí	S.13	vládní instituce
		S.1311	ústřední vládní instituce
		S.1313	místní vládní instituce
		S.1314	fondy sociálního zabezpečení
	dluh veřejných korporací	S.11001	veřejné nefinanční podniky
		S.12001	veřejné finanční instituce

■ státní dluh (dominantní část dluhu S.1311)

Zdroj: ESA (2010), zpracování ČSÚ

DLUHÝ VE STATISTICE

OBSAH

19

Není dluh jako dluh

K veřejnému sektoru se vztahují tři „typy“ dluhů. Každý označuje něco trochu jiného.

22

Zahraniční dluh Česka

V porovnání s ostatními státy není úroveň zahraničního zadlužení Česka vztahená k HDP nijak neobvyklá. Ke konci června 2024 tvořil poměr našeho zahraničního dluhu k HDP 62,8%.

25

Hlavním důvodem zadlužení domácností je bydlení

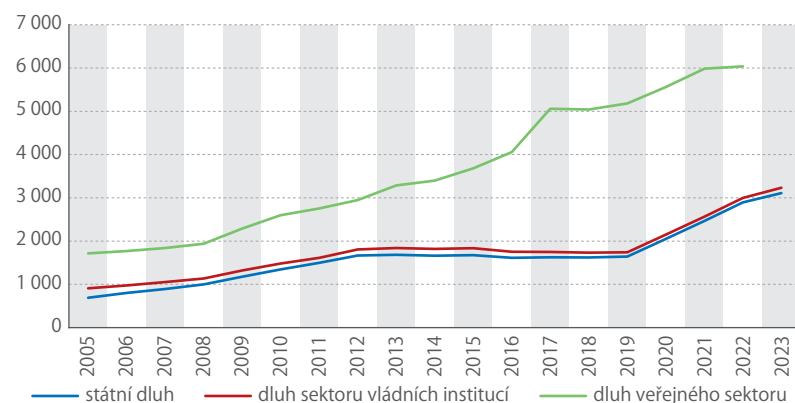
Úvěry na bydlení tvoří tři čtvrtiny z celkového zadlužení domácností. Velmi malou roli mají v Česku úvěry na kreditních kartách.

28

Když se nedaří splácet

Nezvladatelné dluhy tíží u nás více než půl milionu osob. Jen malé procento z nich vstupuje do oddlužení. Každý rok přibude téměř půl milionu nových exekucí.

GRAF 1. VÝVOJ POPISOVANÝCH TYPŮ DLUHU (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ a MF ČR, zpracování ČSÚ

Státní dluh tvoří tyto instrumenty:

- jmenovité hodnoty emitovaných státních dluhopisů,
- státem vystavené směnky,
- státem přijaté zápůjčky a úvěry.

Do státního dluhu nejsou zahrnuty státní záruky, a to ani v případě, kdy je zřejmé, že původní dlužník není schopen dostát svým dluhům. Údaje o držitelích státního dluhu publikuje Ministerstvo financí na svých webových stránkách a vykázaná data zachycují rozdělení držby státních dluhopisů na základě principu právního vlastnictví.

DLUH SEKTORU VLÁDNÍCH INSTITUCÍ

Tento ukazatel je zásadní pro mezinárodní srovnání a vyhodnocení tzv. maastrichtských konvergenčních kritérií. Proto se mu zkráceně též říká „maastrichtský dluh“. Vymezuje ho nařízení Rady 479/2009 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku. Údaje jsou členskými zeměmi dvakrát do roka zasílány Eurostatu (na konci března a září) k posouzení v rámci takzvaných notifikací vládního deficitu

a dluhu (během dubna a října). Data sestavuje a publikuje Český statistický úřad v časové řadě dostupné od roku 1995 až doposud.

Oproti státnímu dluhu jde o širší pojem. Kromě státního dluhu obsahuje dluh sektoru vládních institucí navíc závazky institucí zařazených do sektoru vládních institucí (S.13) jako například mimorozpočtové fondy, vysoké školy, územní samosprávy, zdravotní pojišťovny a další.

Dluh sektoru vládních institucí tvoří tyto instrumenty:

- emitované oběživo a přijaté vklady (kód je AF.2),
- jmenovité hodnoty dluhopisů a smének emitovaných jednotkami sektoru vládních institucí (kód AF.3),
- přijaté zápůjčky a úvěry institucemi sektoru vládních institucí, a to včetně vyvolaných garancí a záruk daných těmito institucemi (kód AF.4).

Maastrichtský dluh je na rozdíl od státního dluhu konsolidován o vztahy uvnitř sektoru vládních institucí. To prakticky znamená, že výše dluhu je snižována například od držbu státních dluhopisů jinými vládními jednotkami, jimiž jsou třeba municipality. Český statistický úřad na svých webových stránkách publikuje údaje o držitelích dluhu sektoru vládních institucí, které jsou v souladu s ESA (2010). Informace o držitelích dluhu odpovídá aktuálnímu stavu držby, a nikoliv původnímu vlastníkovi (věřiteli).

DLUH VEŘEJNÉHO SEKTORU

Je nejširší z představovaných pojmů. Český statistický úřad jej publikuje v časové řadě dostupné od roku 2005. Data jsou k dispozici s téměř dvouletým zpožděním, a časová řada proto aktuálně končí v roce 2022.

Satelitní účet veřejného sektoru (SÚVVS) zahrnuje všechny jednotky sektoru vládních institucí (S.13), ale také vládními institucemi kontrolované nefinanční korporace, které fungují na tržní bázi,

JAKÝ VLIV NA POČTY NEPLATÍCÍCH DLUŽNÍKŮ MĚLY PANDEMIE COVIDU-19, NÁSLEDNÁ INFLACE A ZDRAŽENÍ ENERGIÍ?

Tyto negativní události bezesporu vyvolaly tlak na rodinné rozpočty domácností. Statistiky počtu dlužníků v prodlení v registrech SOLUS ale významně neovlivnily. Vládní opatření během pandemie, například moratorium na splátky úvěrů, ale i odpovědný přístup členů SOLUS při úpravě splátkových kalendářů přispěly k tomu, že počet evidovaných dlužníků v prodlení naopak poklesl. Opatření umožnila některým spotřebitelům odložit splátky, získat více času na vyřešení svých závazků, a tím se vyhnout zápisu do negativního registru.

Výrazné zhoršení statistik nepřinesly ani inflace a růst cen energií, zřejmě pomohly i rodinné úspory. Registry SOLUS však odhalily růst zájmu

JAN STOPKA
tajemník sdružení
SOLUS

o nové úvěry mezi klienty, kteří již měli v registru záznam o dluhu po splatnosti. V letech 2022 a 2023 to bylo v průměru u 15 klientů ze 100. I díky fungujícím registrům SOLUS však mohli věřitelé odpovědně posoudit úvěruschopnost, tedy zda nový úvěr poskytnout, či nikoli.

Mohu říci, že si Česká republika i v tomto složitém období udržela pozici jednoho z premiantů v oblasti odpovědného úvěrování v rámci celé EU. Tyto ekonomické „zátěžové zkoušky“ ukázaly, že nastavené principy obezřetnosti na straně věřitelů jsou funkční a významným způsobem přispívají k ochraně spotřebitelů před neodpovědným zadlužením i v době ekonomických krizí.

a veřejné finanční instituce včetně centrální banky. Dluh veřejného sektoru tvoří stejný rozsah instrumentů jako v případě dluhu sektoru vládních institucí. Tyto instrumenty jsou oceněny dle ESA (2010). Dluh veřejného sektoru je také konsolidován stejně jako dluh sektoru vládních institucí.

Šíři jednotlivých typů dluhů z pohledu zahrnutých institucionálních jednotek v České republice shrnuje tabulka na str. 19.

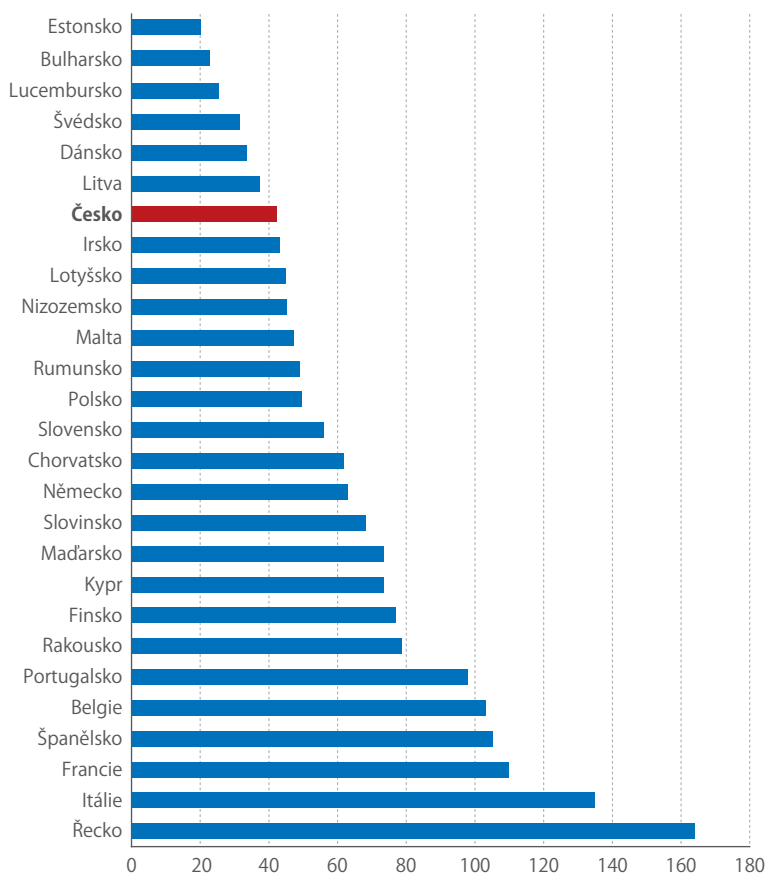
VZÁJEMNÉ SOUVISLOSTI

Na grafu 1 lze sledovat, že v období 2005 až 2023 se státní dluh a dluh sektoru vládních institucí vyvíjely vesměs obdobně, jelikož státní dluh tvoří dominantní část dluhu sektoru vládních institucí. Nicméně je evidentní, že dluh veřejného sektoru se v časové řadě odchyluje od dvou předchozích ukazatelů dluhu, v některých letech dost výrazně. Z vývoje meziročních změn těchto dluhů, které jsou uvedeny v grafu 2, vyniká především výrazně odlišná dynamika vývoje v časové řadě pro dluh veřejného sektoru oproti ostatním meziročním změnám. Vliv veřejných nefinančních a finančních jednotek na dluh je tedy značný.

Kromě nominální výše dluhu se sleduje i relativní zadlužení, tj. poměr dluhu k nominálnímu hrubému domácímu produktu. Míra zadlužení se tudíž může měnit i z důvodu vývoje nominálního HDP. Například při vyšším růstu nominálního HDP, ať již z důvodu vyššího růstu reálného HDP, nebo vyššího růstu cenové hladiny, dochází k poklesu míry zadlužení i při stejné výši nominálního dluhu. Pro ilustraci je poměr dluhu sektoru vládních institucí k HDP v zemích EU za rok 2023 vyobrazen v grafu 3.

Sledování vývoje dluhu (obvykle myšleno dluhu sektoru vládních institucí) – ať již z pohledu jedné časové řady zachycující vývoj zadlužení v jedné ekonomice, nebo z pohledu panelu více zemí – je však vhodné považovat jen za část analýzy hospodaření

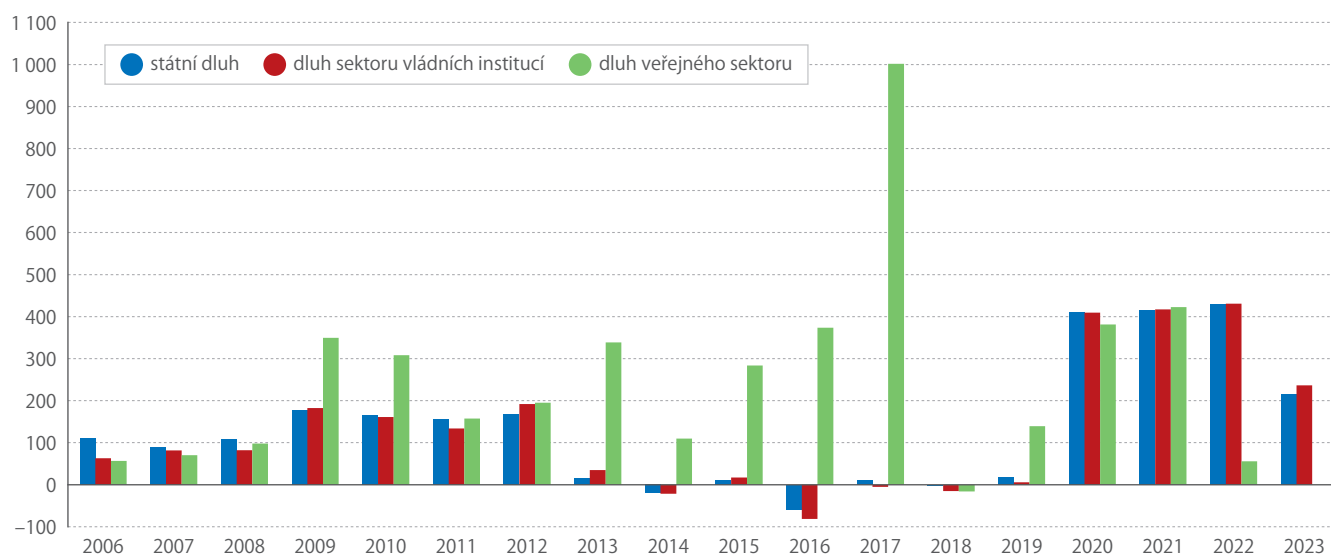
GRAF 3. POMĚR DLUHU SEKTORU VLÁDNÍCH INSTITUCÍ K HDP V ZEMÍCH EU ZA ROK 2023 (%)

Zdroj: Eurostat, zpracování ČSÚ

sektoru vládních institucí. Nedílnou součástí zkoumání by mělo být i hledání faktorů, které ke změně dluhu (případně poměru dluhu k HDP) přispěly. Na webových stránkách ČSÚ lze mnoho těchto faktorů nalézt a díky nim podat o vývoji dluhu fundované komplexní informace.

GRAF 2. MEZIROČNÍ ZMĚNA DLUHŮ (mld. Kč)

Zdroj: Eurostat, zpracování ČSÚ

Zahraniční dluh Česka

Za uplynulých 30 let se Česká republika nacházela převážně v čisté věřitelské pozici.

MILAN NEJMAN

Česká národní banka

Sledování vývoje zadluženosti národní ekonomiky a její schopnost splácet zahraniční závazky hraje zásadní roli při identifikaci potenciálních rizik vnější stability a umožňuje odhadovat pravděpodobnost měnových krizí. Pomocí statistik popsaných v tomto článku lze analyzovat možné nerovnováhy a rizikové faktory, jako jsou nadměrné krátkodobé dluhy nebo přílišná závislost na zahraničních investorech.

METODICKÝ ZÁKLAD SESTAVOVANÝCH STATISTIK

Při sestavování statistik zahraniční zadluženosti, investiční pozice vůči zahraničí a dluhové služby z dlouhodobé zadluženosti jsou respektovány mezinárodní statistické standardy, především šesté vydání Manuálu platební bilance a mezinárodní investiční pozice a Manuál statistiky vnějšího dluhu. Dodržování těchto standardů umožňuje harmonizaci statistik na globální úrovni, je nezbytné pro smysluplné mezinárodní srovnání a přispívá k důvěře zahraničních investorů.

ZAHRANIČNÍ DLUH ČESKA V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ

Zahraniční dluh České republiky představuje sumu dluhových stavů závazků (korunových i cizoměnových) tuzemských subjektů ve vztahu k nerezidentům se stanovenou lhůtou splatnosti k určitému dni, obvykle ke konci čtvrtletí. Prezентuje se na hrubé bázi (někdy se používá pojem hrubá zadluženost), nebo na čisté bázi, což představuje rozdíl stavů dluhových pasiv a dluhových aktiv – v tom případě se jedná o ukazatel čistého zahraničního dluhu. Pokrytím finančních nástrojů zahrnuje zahraniční dluh všechny instrumenty bez měnového zlata, účastí a podílů v investičních fondech a finančních derivátů.

Ve vývoji zahraničního dluhu České republiky od jejího vzniku v roce 1993 je patrný (při rostoucí liberalizaci toků platební bilance) rostoucí trend až na úroveň 4 891 mld. Kč ke konci června 2024. Vyšší vypovídací schopnost má určený výše zahraničního dluhu v relativním vyjádření, vztaženém například k roční výši HDP. V případě Česka tvořil poměr zahraničního dluhu k HDP ke konci června 62,8 %.

Při hodnocení vývoje zahraničního dluhu se diskutuje otázka jeho adekvátní výše. V porovnání s ostatními státy není úroveň zahraničního zadlužení Česka vztažená k HDP nijak neobvyklá, např. Polsko vykazuje poměr 50 %, Slovensko 98 %, Rakousko 141 %. Některé země, které v minulosti procházely finančními krizemi, mají uvedený poměr daleko vyšší – Řecko 282 %, Belgie 242 %. Samozřejmě adekvátnost výše zahraničního zadlužení země nelze posuzovat izolovaně, ale naopak v kontextu vývoje dalších makroekonomických trendů.

HRUBÝ VERSUS ČISTÝ ZAHRANIČNÍ DLUH

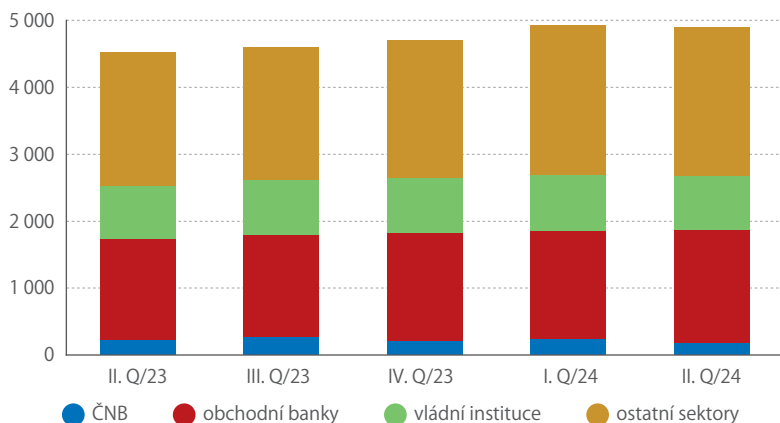
Zahraniční dluh vyjádřený na čisté bázi (rozdíl stavů dluhových zahraničních pasiv a aktiv) činí v případě České republiky -797,3 mld. Kč. Znaménko minus znamená, že objem dluhových aktiv převyšuje stav dluhových pasiv, a Česká republika se tak nacházela ve sledovaném období od roku 2004 do současnosti převážně ve věřitelské pozici. Např. v roce 2011 činil čistý zahraniční dluh 32 mld. Kč, v roce 2020 naopak věřitelská pozice dosáhla maxima ve výši 1 124 mld. Kč.

INVESTIČNÍ POZICE ČESKA VE VZTAHU K NEREZIDENTŮM

Vedle uvedených dvou dluhových charakteristik existuje ještě ukazatel salda investiční pozice České republiky vůči nerezidentům, který zobrazuje úhrn všech finančních aktiv a pasiv dluhového a nedluhového charakteru a výsledné kladné nebo záporné saldo (rozdíl stavů zahraničních aktiv a pasiv). Vzájemná propojenost uvedených ukazatelů spočívá ve skutečnosti, že dluhová pasiva vůči nerezidentům (zahraniční dluh) mají souvztažné položky na aktivní straně (dluhová aktiva ve vztahu k nerezidentům). Dluhová aktiva a pasiva jsou zahrnuta do celkových stavů finančních aktiv a pasiv, jejichž saldo (rozdíl) představuje saldo investiční pozice ve vztahu k nerezidentům.

Pokud se čistý zahraniční dluh Česka nacházel v uplynulých letech víceméně ve věřitelské pozici, v případě salda investiční pozice tomu bylo naopak. Od roku 1996 byl souhrnný stav finančních pasiv vyšší než objem souhrnných finančních aktiv, a výsledná čistá pozice České republiky se dlouhodobě

VÝVOJ STRUKTURY ZAHRANIČNÍHO DLUHU PODLE DLUŽNÍKŮ (v mld. Kč, stav ke konci období)

Zdroj: ČNB

JAK SE PANDEMIE COVIDU-19 A NÁSLEDNÁ INFLACE A ZDRAŽENÍ ENERGIÍ PROJEVILY NA POČTU DLUŽNÍKŮ, KTERÍ VZP ŘÁDNĚ NEPLATÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ, A NA CELKOVÉ VÝŠI NEDOPLATKŮ?

JIŘÍ VOLNÝ

vedoucí oddělení kontroly plátců a výběru pojistného VZP

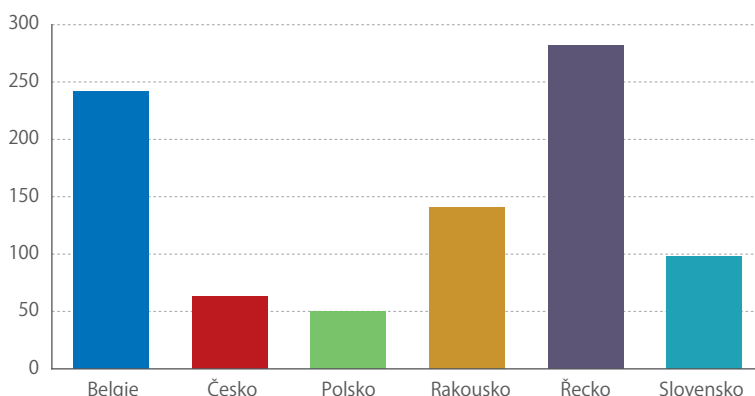
Pandemie měla vliv na výběr pojistného zejména v roce 2020, kdy působila vládní opatření, především zrušení povinnosti OSVČ hradit zálohy na pojistné v minimální výši za období březen až srpen 2020 a negenerování penále z pohledávek vzniklých v tomto období u osob bez zdanitelných příjmů (OBZP) a zaměstnavatelů. V roce 2021 se pak výběr pojistného stabilizoval.

Vývoj počtu dlužníků a výši nedoplatků na zdravotním pojištění ovlivňují i další faktory, kterými jsou např. Milostivé léto, zastavování bagatelních exekucí nebo v poslední době příliv uprchlíků. Příliv uprchlíků například velmi významně ovlivnil navýšení počtu OBZP mezi roky 2022 a 2023. Z hlediska vývoje v jednotlivých skupinách plátců pojistného a jejich dlužných částek pojistného a penále však uvedené roky nijak nevybočují z dlouhodobých trendů.

nachází v dlužnickém postavení (k 30. 6. 2024 činí záporné saldo investiční pozice Česka vůči nerezidentům 736 mld. Kč). Rozdíl mezi vývojem čistého zahraničního dluhu a salda investiční pozice ve vztahu k nerezidentům spočívá především ve skutečnosti, že u druhého ukazatele je na pasivní straně významný trvalý růst nedluhových závazků z přímých zahraničních investic ve formě navyšování základního kapitálu v tuzemských společnostech zahraničními investory (nákupy akcií a majetkových podílů v tuzemských firmách včetně reinvestování zisku). Objem těchto transakcí dlouhodobě převyšoval uskutečněné investice tuzemských firem do základního kapitálu zahraničních dceřiných podniků, které se vykazují na straně aktiv.

POMĚR ZAHRANIČNÍHO DLUHU VŮČI HDP ZA VYBRANÉ ZEMĚ K 30. 6. 2024 (%)

Zdroj: ČNB

SEKTOROVÉ ČLENĚNÍ ZAHRANIČNÍHO DLUHU

V analytických prezentacích zahraničního dluhu je významným hlediskem to, který sektor ekonomiky je držitelem dluhu, zda se jedná např. o sektor obchodních bank, sektor vládních institucí nebo ostatní sektory. Nebude překvapením, že v České republice podle údajů k 30. 6. 2024 čerpají zahraniční zdroje v nejvyšší míře právě ostatní sektory (cca 45%), tedy všechny sektory mimo sektor vládních institucí a bankovní sektor. Je tomu tak proto, že se velká část tuzemských nefinančních podniků se zahraničním vlastníkem financuje formou zahraničních mezipodnikových půjček. Stabilní zastoupení zahraničních dluhových zdrojů vykazují rovněž tuzemský bankovní sektor (cca 38%) a zbývající část připadá na zahraniční půjčky čerpané sektorem vládních institucí.

Pokud se podíváme na skladbu čistého zahraničního dluhu podle jednotlivých sektorů, zjistíme, že v nejvyšší míře je zadlužený sektor vládních institucí vzhledem k čerpání zahraničních finančních půjček a nevýznamnému objemu držaných dluhových aktiv. Následují ostatní sektory, kde čistá zadluženost připadá na vrub čisté zadluženosti podniků s přímou zahraniční majetkovou účastí. Naproti tomu bankovní sektor se nachází ve věřitelské pozici. Ta je ale pouze výsledkem započtení věřitelské pozice ČNB vzhledem k započtení rezervních a ostatních finančních aktiv.

ZAHRANIČNÍ DLUH PODLE POUŽÍVANÝCH INSTRUMENTŮ

Z hlediska používaných instrumentů se v běžném životě jako občané nejčastěji setkáváme s vklady a půjčkami. Obdobně je tomu i v případě zahraničního dluhu. Pro tuzemské banky jsou vklady od nerezidentů jedním z nejvýznamnějších zahraničních finančních zdrojů využívaných pro financování aktivních operací. Může se jednat o krátkodobá mezibankovní depozita na viděnou nebo s výpovědní lhůtou čerpaná na mezibankovním trhu, či úločky zahraničních klientů banky (podniků i domácností). U sektoru vládních institucí a nefinančních sektorů jsou více využívány další finanční instrumenty, jako

62,8%

tvoril poměr zahraničního dluhu Česka k HDP v červnu 2024.

finanční půjčky čerpané na různé účely, pohledávky a závazky pramenící z obchodních vztahů společností nebo emitované dluhové cenné papíry.

Pro Českou republiku je v posledních letech nejvíce charakteristické zahraniční dluhové financování ve formě přijatých vkladů, a dále financování ve formě mezipodnikových půjček. K 30. 6. 2024 zaujímaly vklady přijaté ze zahraničí 29 % z celkového objemu dluhových závazků. Následovaly mezipodnikové půjčky v rámci přímých zahraničních investic (26 %) a dluhové cenné papíry v držbě nerezidentů (25 %).

DLUHOVÁ SLUŽBA Z DLOUHODOBÉ ZADLUŽENOSTI

V České republice se vykazuje dluhová služba (předpokládané splátky jistiny a platby úroků) z dluhových závazků s původní splatností delší než jeden rok. Například na druhou polovinu roku 2024 se podle stavu k 30. 6. 2024 předpokládají úhrady jistiny a úroků z dluhové služby ze zahraničních dlouhodobých závazků ve výši 171,1 mld. Kč (z toho jistina 145 mld. Kč a úroky 26,1 mld. Kč). V odborné literatuře se můžeme někdy setkat s úvahami, jak velké břemeno představuje zatížení země náklady na dluhovou službu vyjádřené např. z hlediska míry jejího pokrytí ročním objemem vývozu zboží a služeb, nebo jejím vyjádřením vztaženým k přírůstku HDP (úvěrově náročný, nebo úsporný typ rozvoje

ekonomiky), případně k dalším makroekonomickým indikátorům.

Pozn.: Údaje v tomto článku podléhají revizi a vztahují se k referenčnímu období 30. 6. 2024.

Za organizaci sběru primárních údajů, kompilaci statistiky a publikaci údajů v České republice je zodpovědná ČNB. Výstupy Zahraniční zadluženost a Investiční pozice vůči zahraničí se sestavují z údajů ke konci čtvrtletí, publikují se na webových stránkách ČNB a reportují se ve stanovených termínech mezinárodním institucím (ECB/Eurostat, MMF, Světová banka).

PŘÍMÉ ODKAZY NA ÚDAJE V ČASOVÝCH ŘADÁCH VČETNĚ KOMENTÁŘE NA WEBOVÉ STRÁNCE ČNB:

https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/zahranicni_zadluzenost/

https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/investicni_pozice/

<https://www.cnb.cz/cs/statistika/arad-system-casovych-rad/>

https://www.cnb.cz/analytics/saw.dll?dashboard&PortalPath=/shared/UNIBOP_WEB/_portal/BISTAT

naše čísla se můžete opřít

Statistická ročenka České republiky

Spolehlivý základ
pro kvalitní
rozhodování

Souhrnná data
a časové řady,
srovnání se zahraničím

Tištěná i online
v česko-anglické
verzi

csu.gov.cz/aktualni-produkt/41148

Hlavním důvodem zadlužení domácností je bydlení

Úvěry na bydlení tvoří tři čtvrtiny z celkového zadlužení domácností. Velmi malou roli mají v Česku úvěry na kreditních kartách.

KAROLÍNA ZÁBOJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

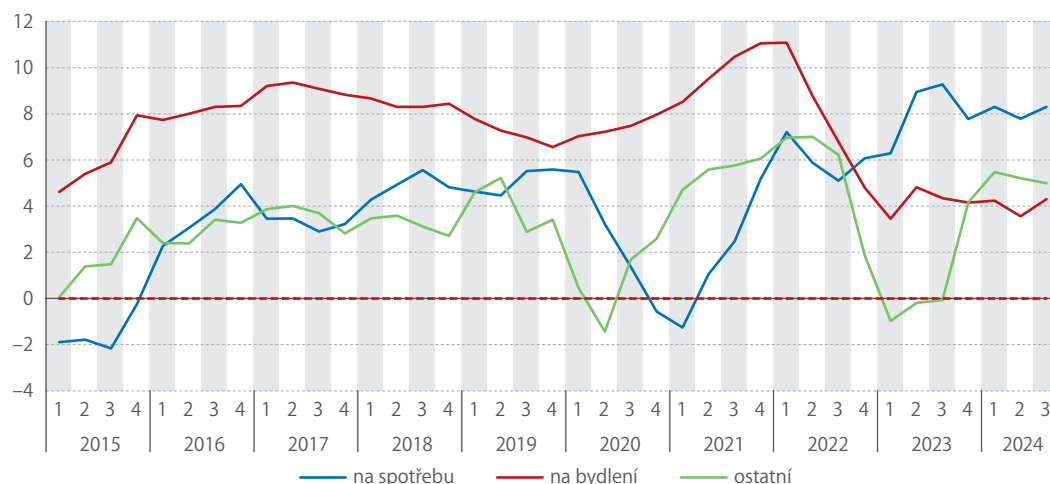

Celkové zadlužení domácností podle údajů ČNB vycházejících z výkazů finančních institucí v Česku dosáhlo ke konci loňského 3. čtvrtletí 2 410,9 mld. Kč*. Oproti údajům národních účtů, které vydává ČSÚ a které se snaží zachytit skutečné celkové zadlužení domácností, je uvedené číslo mírně nižší. Rozdíl mezi údajem ČNB (k 31. 12. 2023) a půjčkami v konečné rozvaze sektoru domácností v systému finančních účtů sestavovaných ČSÚ je ovšem menší než 10 mld. Kč.

NEBANKOVNÍ PŮJČKY USTOUPILY DO POZADÍ

Největší část z celkového zadlužení domácností (1 805,5 mld. Kč, 74,9 %) tvořily ke konci září 2024 úvěry na bydlení. Zadlužení související se spotřebou přesáhlo v srpnu 2024 poprvé 400 mld. Kč a na konci září činilo 402,6 mld. Kč. To odpovídalo 16,7 % z celkového zadlužení. Ostatní zadlužení, do něhož spadají především úvěry poskytnuté OSVČ zahrnutým do sektoru domácností, na konci 3. čtvrtletí 2024

MEZIROČNÍ ZMĚNA CELKOVÉHO ZADLUŽENÍ DOMÁCNOSTÍ PODLE ÚČELU (% , stav ke konci období)

Zdroj: ČNB ARAD

dosáhlo 202,9 mld. Kč, a tvořilo tak 8,4 % z celkového zadlužení.

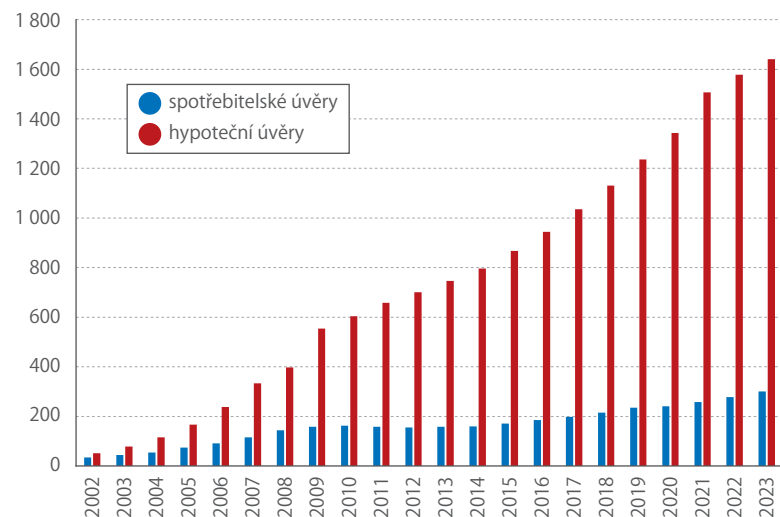
Drtivá většina úvěrů poskytnutých domácnostem připadá na klasické bankovní půjčky. Nebankovní půjčky (šlo zejména o populární spotřebitelské úvěry) dosahovaly vrcholu „popularity“ okolo roku 2008, kdy jejich objem dokonce překročil 150 mld. Kč. Následně začal výrazně klesat v souvislosti s tehdejší propadlem spotřebitelské poptávky, větší nabídkou bankovních úvěrů s výhodnějšími podmínkami, a také kvůli přísnějším regulacím. Ke konci roku 2023 dosahovaly půjčky poskytnuté domácnostem mimo banky 69,0 mld. Kč, a úvěry na spotřebu z toho tvořily 50,5 mld. Kč.

Podle údajů ČNB dlouhodobě klesá podíl tzv. nevykonných úvěrů, jejichž splácení je ve skluzu delším než 90 dní nebo je jinak ohroženo. Ke konci září 2024 tvořily 1,27 % z celkového objemu úvěrů poskytnutých domácnostem. Nejnižší podíl nevykonných úvěrů byl zaznamenán v oblasti úvěrů na bydlení (0,71 %), především u hypoték (0,60 %), které podléhají asi nejpřísnějším hodnocením bonity potenciálních dlužníků. U spotřebitelských úvěrů podíl těchto nevykonných ke konci 3. čtvrtletí 2024 dosahoval 4,26 %.

KREDITNÍ KARTY SI POPULARITU NEZÍSKALY

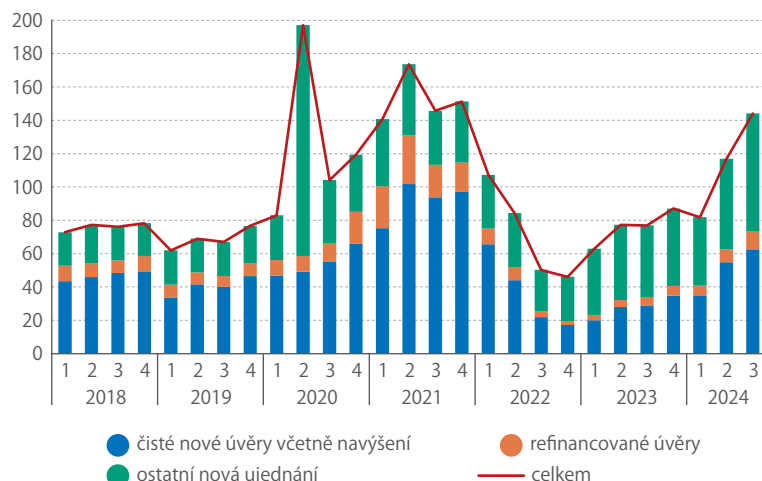
Dynamika spotřebních úvěrů je těsně provázána s celkovým výkonem ekonomiky. Zadlužení na spotřebu tak souvisleji meziročně klesalo v období 2010–2015, a naopak jeho růst posílil v návaznosti na růst kupní síly českých domácností v období 2018–2019. V roce 2023 došlo k posílení meziročního tempa růstu objemu spotřebních úvěrů k 10 %, pokud ale bereme v potaz mimořádně vysokou inflaci, je patrné, že za ní dynamika úvěrů zaostávala, což je v souladu s celkovým reálným propadem spotřeby. Banky působící v Česku k 30. 9. 2024 poskytovaly domácnostem spotřební úvěry v celkovém objemu 324,7 mld. Kč.

OBJEM SPOTŘEBITELSKÝCH A HYPOTEČNÍCH ÚVĚRŮ POSKYTNUTÝCH BANKAMI V ČESKU (mld. Kč, stav ke konci roku)

Zdroj: ČNB ARAD

NOVÉ HYPOTEČNÍ SMLOUVY (mld. Kč, kumulace za čtvrtletí)

Zdroj: ČNB ARAD

Objem pohledávek z kreditních karet domácností se v posledních třech letech drží na stabilní úrovni okolo 15 mld. Kč. Maxima dosáhl objem pohledávek z kreditních karet v roce 2015 (29,0 mld. Kč ke konci června). Klesá i počet kreditních karet a jejich podíl na trhu. Podle ČNB bylo ve 2. pololetí roku 2023 vydáno 1,3 milionu kreditních karet (z celkového počtu 14,9 milionu vydaných platebních karet). Meziročně tak klesl počet kreditních karet o 81 tisíc. Od začátku dostupné časové řady, tedy od 2. pololetí 2015 klesl počet kreditních karet o 620 tisíc, zatímco celkový počet vydaných karet vzrostl o 3,1 milionu.

Dlouhodobě klesá také objem kontokorentních úvěrů a debetních zůstatků na běžných účtech. Maxima tyto úvěrové produkty dosahovaly v období 2011–2013, kdy jejich objem přesahoval 12 mld. Kč. Ke konci září 2024 domácnosti v této formě dlužily 7,2 mld. Kč.

HYPOTÉKY NA HOUPAČCE

Objem úvěrů na bydlení poskytnutých domácnostem bankami působícími v Česku ke konci září 2024 dosahoval 1 801,6 mld. Kč. Z toho naprostou většinu představovaly hypoteční úvěry (1 691,1 mld. Kč). Menší část pak tvořily standardní úvěry ze stavebního spoření (40,0 mld. Kč), překlenovací úvěry ze stavebního spoření (58,7 mld. Kč) a ostatní úvěry na bytové nemovitosti.

Stavební spoření kvůli slábnoucí státní podpoře i méně výhodným podmínkám postupně ustoupilo hypotečním úvěrům. V letech 2013–2021 se objem standardních a překlenovacích úvěrů dohromady stabilně držel v blízkosti 80 mld. Kč, zatímco objem hypoték se zdvojnásobil. Poslední dva roky, kdy došlo k prudkému navýšení úrokových sazeb u hypoték, ale daly stavebnímu spoření viditelný impuls. Od konce roku 2022 si úvěry ze stavebního spoření drží dvouciferné tempo růstu. Jejich maximální úročení je totiž zákonem omezeno, takže se pro dlužníky ve srovnání s hypotečními úvěry staly výhodnějším nástrojem financování.

JAK SE VYVÍJÍ ZÁJEM O HYPOTÉKY, A KTERÉ CÍLOVÉ SKUPINY VYUŽÍVAJÍ HYPOTÉKU NEJČASTĚJI?

MIROSLAV ZETEK

člen představenstva a vrchní ředitel zodpovědný za obchod v ČSOB Hypoteční bance

ČSOB poskytla ve třetím čtvrtletí 2024 nové hypotéky za 17,2 mld. Kč, což představovalo meziročně o 63 % více. Poptávku motivovaly postupný pokles průměrných úrokových sazeb, odložená poptávka a obnovené zdražování na trhu nemovitostí. Přibližně 11 procent hypoték bylo podepsáno elektronicky. V průměru jedna ze tří nově uzavřených hypoték v ČSOB Hypoteční bance byla loni určena na financování nízkoenergetických domů a bytů.

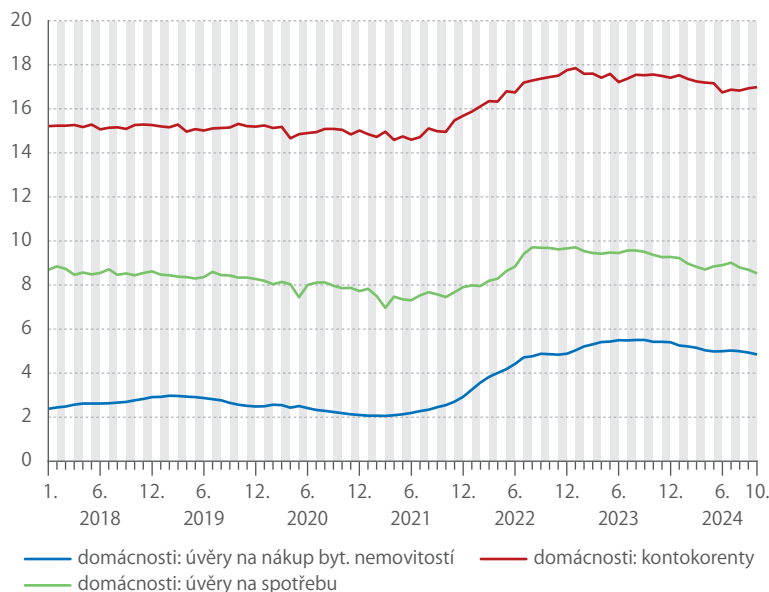
Největší zájem o hypotéku mají mladí klienti ve věku 30 až 36 let. Mladí do 36 let jsou velmi silnou skupinou klientů, v prvních devíti měsících tohoto roku uzavřeli 54 % všech našich hypoték. Průměrný věk žadatelů o hypotéku se pohybuje pod 40 lety, ale samozřejmě máme klienty téměř ve všech věkových kategoriích. Výše úvěru se pohybuje v ČSOB Hypoteční bance dlouhodobě nad průměrem trhu. Objem úvěrů na bydlení se v prvních třech čtvrtletích loňského roku zvýšil meziročně o 3 % na 533 mld. Kč.

První hypotéky byly poskytnuty domácnostem už v devadesátých letech, vzhledem k dvouciferným úrokovým sazbám ale zůstávaly málo dostupné. Na startování rozvoje hypotečních úvěrů v Česku přišlo s poklesem úrokových sazeb a rozšířením konkurence mezi bankami po roce 2000. Zatímco ke hranici 100 mld. Kč se objem poskytnutých hypoték dostával téměř deset let (překročil ji v roce 2004), na 200 mld. narostly hypotéky už v roce 2006. Období hospodářského boomu do roku 2009 bylo charakteristické také prudkým rozvojem na hypotečním trhu – v roce 2009 překročil objem poskytnutých hypoték 500 mld. Kč. Následně ale růst jejich objemu zpomalil.

Nová vlna zájmu o hypotéky je pozorovatelná po roce 2014. Podpořila ji kombinace nízkých

ÚROKOVÉ SAZBY KORUNOVÝCH ÚVĚRŮ POSKYTNUTÝCH BANKAMI REZIDENTŮM V ČESKU – NOVÉ OBCHODY (%)

Zdroj: ČNB ARAD

úrokových sazeb a sílcí ekonomiky, zejména zrychlení růstu mezd. Pokles úrokových sazeb po roce 2020 v kombinaci s dalšími faktory vedl v roce 2021 k dalšímu rekordnímu přírůstku hypoték (o 164,2 mld. Kč). Zlom nastal po změně v pravidlech předčasného splácení úvěrů, a především s rychlým nárůstem úrokových sazeb. V letech 2022 a 2023 celkový objem hypoték postupně vzrostl jen o 71,8 mld. Kč a 61,9 mld. Kč.

Množství hypotečních úvěrů poskytnutých v období nízkých úrokových sazeb vyvolává otázky o schopnosti domácností tyto úvěry splácet v případě, že se změní jejich podmínky. Tehdejší sazby byly rekordně nízké a při ukončení fixace je téměř jisté, že nový úvěr bude představovat značně vyšší náklady.

Postupný přechod těchto úvěrů k novým podmínkám ilustruje i vývoj u nových hypotečních smluv. Mezi ně se kromě nově sjednaných úvěrů zahrnují rovněž refinancované úvěry a ostatní ujednání. Refinancované úvěry představují stávající smlouvy sjednané nově u jiné banky, zatímco ostatní nová ujednání jsou stávající smlouvy sjednané s novými podmínkami u stejné banky (jsou do nich zahrnuty také hypotéky, u kterých domácnosti využily úvěrové moratorium v červnu 2020). Rekordní objem smluv (611,2 mld. Kč) byl uzavřen v roce 2021, kdy dominovaly čisté nové úvěry (367,9 mld. Kč). V roce 2021 také domácnosti na poslední chvíli využívaly výhodnějších podmínek převodu hypotéky k jiné bance, a objem refinancovaných úvěrů dosáhl 91,4 mld. Kč. V roce 2023 byly uzavřeny nové smlouvy v hodnotě 304,1 mld. Kč a ostatní nová ujednání z toho tvořila 174,1 mld. Kč. Rekordně nízké hodnoty dosáhla refinancování (18,3 mld. Kč).

* Není-li uvedeno jinak, všechny prezentované údaje vycházejí z databáze ČNB ARAD.

1 691 mld. Kč
dosahoval objem hypotečních úvěrů pro domácnosti v září 2024.

Když se nedaří splácet

Nezvladatelné dluhy tíží více než půl milionu osob. Jen malé procento z nich vstupuje do oddlužení.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Podle údajů Exekutorské komory ČR počet exekucí vedených na fyzické osoby v posledních letech klesá. Mezi lety 2016 a 2023 se snížil o 400 tisíc na úroveň lehce přesahující 4 miliony. O téměř 200 tisíc klesl také počet osob, které exekuci čelí, na konci roku 2023 se dostal pod 650 tisíc. To ovšem znamená, že řada dlužníků se potýká s několika exekucemi zároveň. Pouze jednu exekuci má zhruba 144 tisíc osob, dvě exekuce 68 tisíc, ale více než deset exekucí dokonce 123 tisíc lidí. Průměr vymáhané částky na jistinu na jednu fyzickou osobu činil 552 413 Kč, a během roku 2023 narostl o 36 603 Kč. Velká většina vymáhaných částek je však významně nižší, neboť medián dosahoval jen 162 825 Kč. Průměrná vymáhaná částka na jistinu na jednu exekuci byla 88 576 Kč. Průměrný věk dlužníka v exekuci k poslednímu dni roku 2023 byl 46,6 roku.

DO NEZVLADATELNÝCH DLUHŮ UPADAJÍ PŘEDEVŠÍM MLADÍ

Z hlediska věku dochází k nejrychlejšímu nárůstu počtu exekucí ihned po dosažení zletilosti v 18 letech. Zvláště do 27 let se počty osob s exekucí zvyšují velice

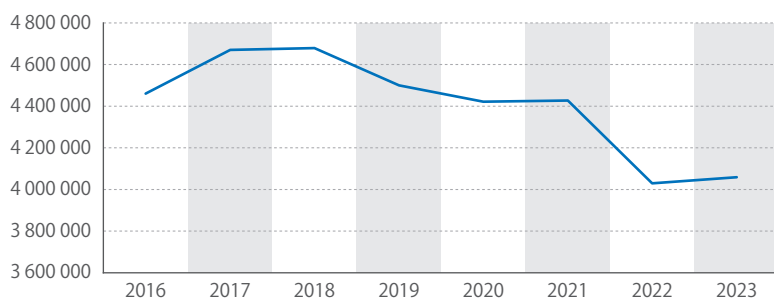
strmě a ve 32 letech jich podle údajů z centrální evidence exekucí v roce 2020 mělo exekuci téměř 14 %. Následně podíl lidí zatížených exekucí mírně klesá k 12 %, ale po dosažení 40 let se opět zvedá a na vrchol v úrovni téměř 16 % se dostává ve věku 47 let. Od 54 let se pak podíl osob s exekucí začíná poměrně rychle snižovat. Ve věku 70 let jsou exekucí v Česku zatížena 4 % obyvatel, v kategorii od 75 let je pak takových osob méně než 2 %. Nízký podíl seniorů s exekucí je však u nás do značné míry způsoben relativně krátkou dobou, kdy lze tento nástroj k vymáhání dluhů používat. Když se současní senioři nacházeli v produktivním věku, exekuce zde ještě neexistovaly, a oni do nich tudíž nemohli spadnout.

KAŽDÝ ROK TĚMĚŘ PŮL MILIONU NOVÝCH EXEKUCÍ

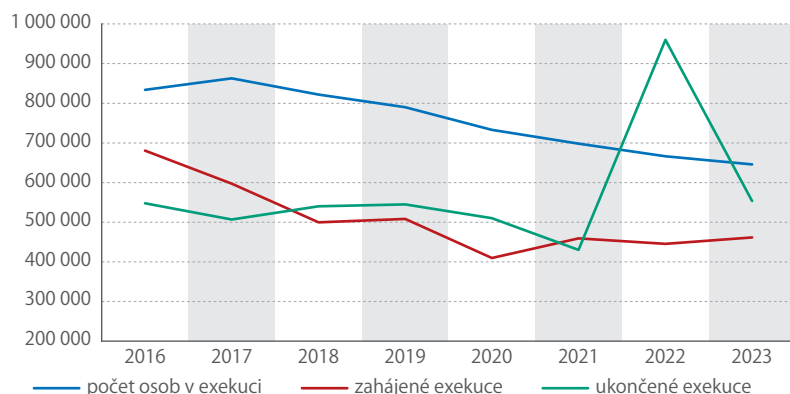
Počty nově zahajovaných exekucí od roku 2016 postupně klesaly z 680 tisíc až na 410 tisíc v roce 2020. Na toto dlouhodobé minimum se počty zahajovaných exekucí dostaly díky tomu, že v prvním roce pandemie covidu-19 platilo vládou nařízené moratorium a věřitelé nemohli dlužníky sankcionovat za prodlení se splátkami. Po jeho skončení počty zahajovaných exekucí opět začaly narůstat a v roce 2023 překročily úroveň 460 tisíc.

Počty ukončených exekucí se řadu let drží v intervalu mezi 500 a 550 tisíci. Snížení na 430 tisíc v roce 2021 odráželo dozvuky pandemie a následný skok až na 960 tisíc v roce 2022 byl způsoben zastavováním bagatelních exekucí do 1 500 Kč, které bylo nařízeno novelou zákona. Mírně nadprůměrný počet lze sledovat i v roce 2023, kdy docházelo k zastavování marných exekucí, na něž nebylo v předchozích šesti letech nic vymoženo.

CELKOVÝ POČET EXEKUCÍ FYZICKÝCH OSOB K 31. 12.

POČTY FYZICKÝCH OSOB V EXEKUCI A POČTY ZAHÁJENÝCH A UKONČENÝCH EXEKUCÍ

Zdroj: Exekutorská komora

JAK SE V POSLEDNÍCH LETECH VYVÍJÍ PROCENTO Z CELKOVÉ DLUŽNÉ ČÁSTKY, KTERÉ SE DAŘÍ Z DLUŽNÍKŮ VE PROSPĚCH VĚŘITELE VYMOCI? JAKÉ FAKTORY VÝŠI TOHOTO PROCENTA NEJVÍCE OVLIVŇUJÍ?

JAN MLYNÁRČÍK
prezident Exekutorské komory ČR

Vymahatelnost pohledávek v exekučním řízení se dlouhou dobu pohybovala okolo 30 až 40 procent. V posledních několika letech se však vlivem mnoha faktorů úspěšnost provedení exekuce snižuje. Z mimoprávních důvodů lze jmenovat pandemii onemocnění covid-19 a s ní související protipandemická opatření i nebývale vysokou inflaci posledních let. Tyto události měly za následek reálné snížení postižitelných příjmů. Došlo rovněž k navýšení tzv. nezabavitelné částky o více než 100 procent od roku 2018, což vedlo ve většině případů k praktické nemožnosti provádět exekuce nejméně invazivním způsobem – srážkami ze mzdy.

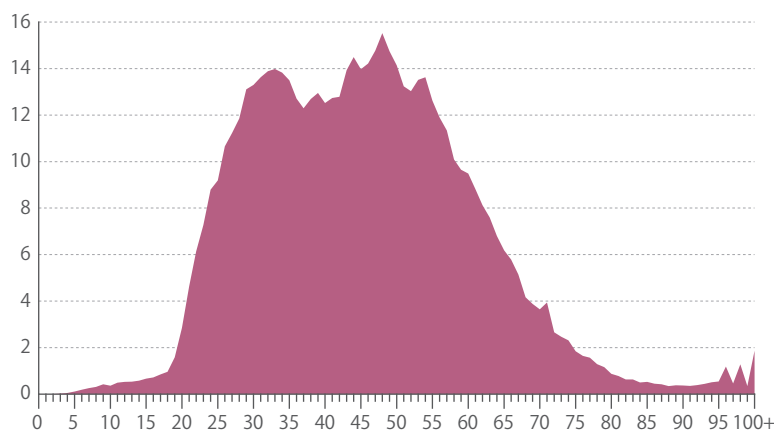
Ke snížení úspěšnosti vymáhání vedly ve velké míře legislativní změny v podobě několika oddlužovacích zákonů (milostivá léta, zmírnění podmínek pro oddlužení, zastavování bezvýsledných exekucí), z nichž některé značně zkomplikovaly exekuční řízení. Současnou neutěšenou situaci by mohlo napravit rozšíření využitelných způsobů vymáhání o postih dalšího, nyní obtížně či absolutně nepostižitelného, a přitom hodnotného majetku dlužníků.

ODDLUŽENÍ NEBYLO PRO KAŽDÉHO

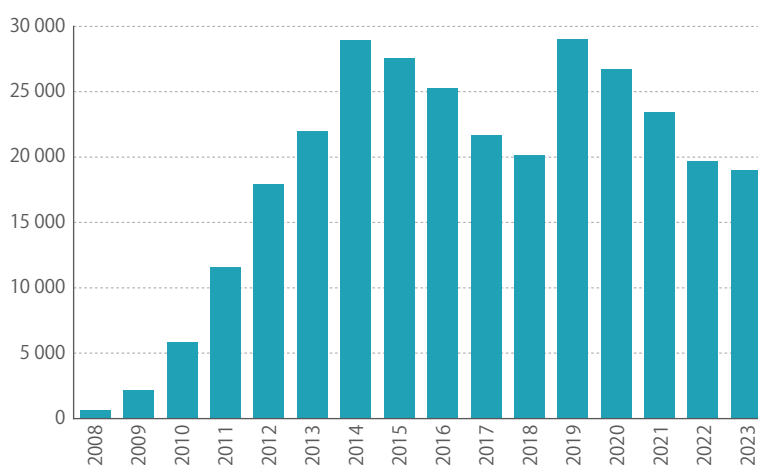
Zajímavý je také vývoj počtu oddlužení. Od začátku účinnosti insolvenčního zákona v lednu 2008 došlo k postupnému nárůstu povolených oddlužení s vrcholem v roce 2014, kdy bylo povoleno téměř 29 tisíc oddlužení. Následný pokles odrážel dobrou ekonomickou situaci v Česku. Díky příznivému vývoji reálných příjmů byli lidé schopni splácet své finanční závazky v řádných termínech a do problémů se jich dostávalo méně. Neochota vstupovat do oddlužení

PODÍL OSOB Z DANÉ VĚKOVÉ KATEGORIE V EXEKUCI (% , 2020)

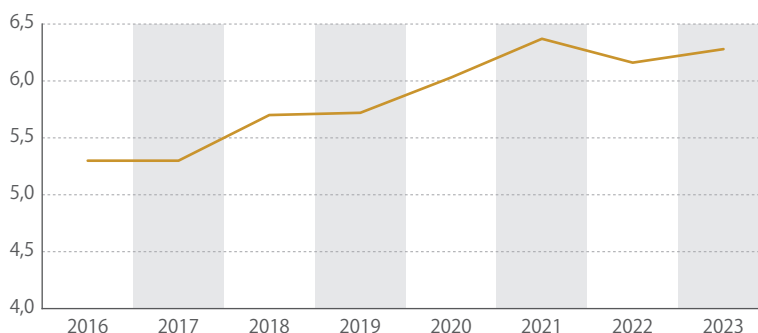
Zdroj: Centrální evidence exekucí

POVOLENÁ ODDLUŽENÍ

Zdroj: ISIR, InsolCentrum

PRŮMĚRNÝ POČET EXEKUCÍ NA FYZICKOU OSOBU

Zdroj: Exekutorská komora

ovšem byla také částečně způsobena poměrně velkou složitostí tohoto procesu a nevýhodností pro osoby s nízkými příjmy. V roce 2019, po přijetí novely insolvenčního zákona, která zpřístupnila možnost oddlužení širšímu spektru dlužníků, počet povolených oddlužení opět narostl. V následujících letech ovšem lidé čekali na další avizovanou novelu zákona, která měla celý proces opět usnadnit a zmírnit podmínky pro dlužníky. Tato dlouho připravovaná novela vstoupila v platnost v říjnu 2024 a dá se předpokládat, že zájem o vstup do insolvence opět naroste.

Chceme se zbavit nemravných pohledávek

„Úvěrové společnosti si musejí začít potenciální věřitele lépe prověřovat, aby půjčovaly jen těm, kdo budou schopni splácet,“ říká vedoucí dluhového poradenství v organizaci Člověk v tísni Daniel Hůle.

Foto: Tereza Koutecká

Dokážete odhadnout, kolik domácností v Česku se potýká s nadměrnými dluhy?

Otázka je, co je to nadměrnost. Když si vezmete hypotéku, jedná se o nadměrný dluh, protože je veliký. Ale má nějakou stabilitu splácení a fakticky nepředstavuje společenský problém ani riziko. Riziko hypoték je minimální, protože banky si žadatele velmi pečlivě prověřují. Obecně je to tak, že čím větší peníze poskytovatel půjčuje, tím důsledněji posuzuje schopnost dlužníka splácet.

Paradoxně obrovský problém ale představují půjčky v řádech jednotek a nižších desítek tisíc korun určené lidem, kteří nemají fakticky žádné disponibilní příjmy ani majetek. Na ně se zaměřují některé nebankovní společnosti, které půjčují za tak vysoký úrok, že je to pro ně výnosné, i když jim několik desítek procent klientů přestane splácet. Lidé, kteří svůj dluh nezvládají, pak skončí v exekuci.

A na základě údajů o exekucích můžeme činit jen velmi hrubé odhady toho, kolik domácností je

problémovými půjčkami zasaženo, protože o těchto půjčkách se žádná centrální statistika nevede. Víme, že v Česku je asi 620 tisíc osob s exekucí. Téměř 500 tisíc z nich čelí více než jedné exekuci. Když vezmu v úvahu, že v některých domácnostech má exekuci více lidí, mohu usuzovat, že vysoce problémové zadlužení se v Česku týká zhruba 300 tisíc domácností.

Počty exekucí v posledních letech klesají. Znamená to, že si lidé půjčují zodpovědněji?

Pokles nastal především v důsledku několika výrazných akcí a legislativních úprav zaměřených na snížení počtu exekucí. Například se z moci úřední zastavovaly exekuce vedené pro pohledávky do 1 500 korun, na které po tři roky nebylo nic vymoženo. Tím skončilo asi 400 tisíc exekucí, a jejich dluh zanikl. Asi 50 tisíc exekucí mohlo být ukončeno v důsledku akce Milostivé léto. A teď intenzivně probíhá zastavování takzvaných marných exekucí, na které nebylo nic vymoženo v posledních šesti letech. Těch je řádově 1,5 milionu. Dlužníkům v nich skončí exekuce, ale dluhy jim zůstanou, takže se budou moci přihlásit do insolvence.

Znamená to, že počet insolvencí poroste?

Dlouhodobě je to tak, že do insolvence vstupuje ročně zhruba 19 tisíc lidí, a to se moc nemění. V porovnání se 400 tisíci osob, které se potýkají s vícečetnými exekucemi a pro které už žádná jiná možnost, jak se svých dluhů zbavit, neexistuje, je to hodně málo.

Od loňského října platí novela insolvenčního zákona, ale ta narazila na problémy s výkladem soudů o odměnách, takže náběh zahajovaných insolvenčních řízení se zastavil. Uvidíme, jak rychle se to podaří vyřešit. V tuto chvíli nepozorujeme, že by do insolvence vstupoval nějaký zvýšený počet osob.

Jak se lidé dostávají do dluhových potíží nejčastěji?

Problematické dluhy vznikají z několika základních příčin. Obvykle si lidé půjčí peníze, a pak je nejsou schopni splácet. Někdy si půjčují proto, že se nacházejí v nějaké akutní životní situaci, kdy peníze opravdu nutně potřebují, například na doplatek za energii, na kauci na nájem a podobně. Někdy si jen chtějí zvýšit spotřebitelský standard, pořídit si nějaké lepší vybavení, a špatně to odhadnou. Další příčinou bývají mimořádné události, třeba nemoc, kdy se lidem náhle výrazně sníží příjmy, ale náklady zůstávají skoro stejné.

Velmi častým případem bývají takzvané dluhy z nedbalosti. Třeba když někdo jede načerno, nezaplatí pokutu, a z původní tisícikoruny se po letech stane exekuce za 15 tisíc. Podobné je to s neuhrazeným pojištěním, například za auto. Mezi velké držitele pohledávek patří rovněž zdravotní pojišťovny nebo mobilní operátoři. Takové malé exekuce pro pohledávky do deseti tisíc dlouhodobě tvořily polovinu všech exekučních řízení.

Kolik lidí v problémových dluhách vyhledává odbornou pomoc?

Jen malá část. Je to často způsobeno tím, že tito lidé mají velmi nízké vzdělání a snížená je i jejich schopnost porozumět tomu, jaké kroky vedou k riziku nebo k nápravě situace. Řada z nich je také na svou situaci adaptovaná. Nemají nemovitosti ani žádné drahé vybavení domácnosti, pracují načerno a mnoho z nich nebydlí na adrese trvalého bydliště, takže jsou těžko dohledatelní. Problém však může nastat, když se nastěhují k rodičům nebo ke známým, protože exekuce dopadá i na okolí, které jim poskytne pomocnou ruku.

Jakým způsobem se tedy k těmto lidem dostáváte, abyste jim mohli pomoci?

Kromě dluhového poradenství máme i program terénní sociální práce. Naši pracovníci navštěvují domácnosti v problémových lokalitách a pomáhají jim řešit různé životní situace. Při té příležitosti nabízejí také dluhové poradenství. A když pomůžeme jednomu, ten to řekne dalším, a tak se ten okruh postupně rozšiřuje. Telefonní číslo na naši dluhovou poradnu zveřejňujeme také při různých akcích spojených třeba s Milostivým létem a podobně.

Oslovujeme rovněž domovy seniorů a další zařízení, kde lze předpokládat větší koncentraci lidí ohrožených dluhy a jinými problémy, které by se daly s naší pomocí vyřešit.

Co můžete lidem nabídnout, aby se dostali z dluhových pastí?

Řada organizací se primárně snaží klienty přesvědčit, aby vstoupili do insolvence. My v první řadě posuzujeme, jestli dluh vznikl po právu, nebo ne. Pokud ano, tak hledáme cestu, jak dluh alespoň částečně splatit a vyřešit. Může to být prostřednictvím spolupráce s věřitelem, nebo přes oddlužení. Když ale zjistíme, že dluh vnikl v rozporu se zákonem, tak jej naši advokáti začnou řešit řízením u finančního arbitra nebo u soudu.

Od roku 2016 platí novela zákona o spotřebitelském úvěru, která poměrně přísně po věřitelích požaduje, aby posuzovali schopnost případného dlužníka splácet. Mnohé společnosti ale takovéto posuzování nedělají, nebo ho dělají pouze formálně. Pokud se ukáže, že tím obešly své zákonné povinnosti, smlouva se stává neplatnou a věřitel má nárok jen na jistinu, kterou půjčil, nikoliv na úroky a poplatky. Přes finančního arbitra takové společnosti oslovujeme a vyzyváme je ke smíru.

Tento způsob řešení nabývá v posledním roce ohromné tempo a naši pracovníci uzavírají desítky dohod o smíru měsíčně. V řadě případů je to ještě spojeno s vrácením peněz přeplacených na úrocích. Třeba k nám přijde člověk, po němž věřitelé požadují ještě 200 tisíc. Nakonec se ale ukáže, že nejen že už nemusí nic platit, ale dostane zpátky 300 tisíc, z nichž zaplatí i všechny své další dluhy.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Dlouhodobě polovina všech exekučních řízení byla vedena pro pohledávky do deseti tisíc.

To vypadá až podezřele snadné. Jak to, že věřitelské společnosti na dohody o smíru tak ochotně přistupují?

Protože nechtějí, aby proběhl spor u finančního arbitra nebo u soudu, a pak bylo zveřejněno, že porušily zákon. Když s dlužníkem uzavřou smír, vzdají se sice výdělků, ale protože podmínkou je ve většině případů mlčenlivost, nikdo se o tom nedozví. To riziko, že by spor prohrály a následky by byly ještě horší, je hodně vysoké.

Jak je možné, že legální společnosti uzavíraly smlouvy protiprávně?

Ony k tomu přistupují z byznysového hlediska. Změřují se na rizikové klienty, kterým už banky nepůjčí, a vědí, že řada z nich má nízké vzdělání a jejich schopnost bránit se je velmi omezená. Společnosti, které půjčují v rozporu se zákonem, mají vyzkoušené, že naprostá většina dlužníků se nebrání právní cestou.

Nepovede snadné vyvázání se z dluhů k ještě větší nezodpovědnosti lidí, kteří si půjčují? Proč by si nepůjčili, když se v případě neschopnosti splácet dokážou dluhu lehce zbavit?

To je takové oblíbené klišé užívané zejména těmi, kteří peníze rizikovým klientům půjčují. Podívejme se na to ale tak, že na jedné straně máme člověka, který má nízké vzdělání, a skutečnost, že si potřebuje půjčit peníze, už napovídá, že svůj život trochu nezvládá. Naproti němu stojí společnost s právním a analytickým oddělením, která se zaměřuje přesně na takové případy a chce na nich vydělat. Ty statisíce lidí, kteří si chtějí půjčit, můžeme ovlivnit jen těžko, ale když vhodnou regulací přinutíme věřitele důkladněji posuzovat solventnost potenciálních dlužníků, budou si dávat větší pozor na to, komu půjčují. Protože jinak o své peníze přijdou. To je cílový stav. Čím více dlužníků bude úspěšných ve smírech, tím budou úvěrové společnosti opatrnější a rizikových půjček bude ubývat.

Dá se z každého případu zadlužení dostat ven?

Nemůžu říct, že z každého, ale někdy dobře dopadnou i případy, které vypadají beznadějně. Jsou ale situace, kdy to jde velmi těžko. Zvláště tehdy, pokud dlužník trpí nějakou psychickou poruchou a jeho možnost trvale pracovat a projít oddlužením je téměř nulová.

Setkáváte se stále s podvodnými dluhovými poradnami, které z lidí jenom tahají další peníze?

Když se dlužník obrátí na poradnu registrovanou na Ministerstvu spravedlnosti, je pro něj příprava vstupu do insolvence zdarma. Advokáti si smějí za tuto službu účtovat maximálně 4 000 korun. Existují ale organizace napojené na některé advokáty, které si účtují poplatky za celou řadu úkonů. Sepsání insolvenčního návrhu přes ně může vyjít i na 25 tisíc, přitom charita to udělá zadarmo. Tahle praxe tu pořád je, a jen těžko se s tím bojuje.

A co exekutoři? Jsou všichni takoví bezcitní lotři, jak je občas vykreslují média?

Hlavní problém podle mého názoru spočívá v tom, že exekutoři u nás jsou soukromí podnikatelé. V řadě vyspělých zemí vymáhají dluhy soudní úředníci, a soukromí exekutoři tam vůbec neexistují.

Soukromí exekutoři přirozeně usilují o lukrativní zakázky, což jsou hlavně pohledávky věřitelů za mnoha dlužníky. Typicky se jedná o pojišťovny, dopravní podniky, nebankovní úvěrové společnosti a podobně, které operují řádově s tisíci až desetitisíci pohledávek ročně. Ty předají exekutorovi jako jeden balík, a protože exekutoři o takové zakázky soupeří, nevybírají od věřitelů žádné poplatky. Kdyby věřitelé museli za každou zahájenou exekuci zaplatit třeba 300 korun, velmi by si rozmysleli, které dlužníky do exekuce pošlou. Vymáhaly by jen ty pohledávky, které mají šanci být uhrazeny, a zbytek by raději odepsaly. Systém by tak byl méně zatížen marnými exekucemi, a věřitelé by si příště dávali větší pozor a chovali by se racionálněji.

Exekutor je důležitý a nějaké exekuce tady vždycky budou. Je ale potřeba lépe nastavit pravidla. Dneska je v exekučních řízeních úspěšně vymožená jen zhruba čtvrtina pohledávek. To samo o sobě svědčí o tom, že systém nefunguje správně.

Proč by měl o snížení počtu exekucí usilovat stát?

Jak už jsem říkal, lidé s exekucí často pracují načerno, aby jim nemohly být strhávány srážky ze mzdy. Stát z nich tedy nemá žádné příjmy, ale naopak jim vyplácí různé sociální dávky. Pokud tito lidé začnou pracovat legálně, aby mohli vstoupit do insolvence, stát získá pravidelné odvody ze mzdy a ještě se mu sníží náklady na vyplácené dávky. Pozitivní bilance je jednoznačná. Pro lidi, kteří trčí v exekucích, je to také dobré, protože pomocí insolvence se mohou v nějakém rozumném horizontu dostat z dluhů ven.

V jakém věku bývají lidé nejvíce postiženi exekucemi?

Určitým českým specifikem jsou exekuce na nezletilé děti. Ty vznikaly hlavně v minulosti, teď už to nejde a mnoho z nich je vyřešených. Někaké malé procento jich ale ještě stále zbývá. Od 18 let, kdy člověk získá právo upisovat se dábku, ovšem přichází nárůst, který je do 24 let hodně rychlý. Mladí lidé jsou pro věřitele velmi vděčným cílem. Snadno podléhají trendům a všechno chtějí rychle, ideálně přes mobil na pár ťuknutí. To jim poskytovatelé malých půjček umožňují, a peníze prostřednictvím mobilní aplikace doručí hned a bez administrativní zátěže. Než se ovšem mladí lidé propracují k dostatečně vysokému pravidelnému příjmu, který jim umožní se těchto závazků zbavit, mají velké problémy.

Další z vrcholů rizikového zadlužování nastává v období, kdy se zakládá rodina. To je spojeno se zařizováním bytu nebo s rekonstrukcí, na které jsou třeba peníze. Tak si lidé půjčí, a mnohdy neodhadnou své

400 000

osob se v Česku potýká s vícečetnými exekucemi.

Studoval demografii a sociologii na Přírodovědecké fakultě UK. Od začátku kariéry se zaměřoval na pomoc sociálně znevýhodněným skupinám obyvatel. Tématu nezodpovědného úvěrování se věnuje od roku 2008. Svou činností významně přispěl k legislativním změnám zaměřeným na zvýšení odpovědnosti věřitelů. V roce 2022 obdržel Cenu Františka Kriegla udělovanou Nadací Charty 77.

Daniel Hůle

schopnosti. Zranitelnou životní fází je i vyšší střední věk, kdy odrůstají děti, ale lidé zároveň pomáhají svým stárnoucím rodičům.

Zatím máme v exekucích poměrně nízký podíl lidí seniorského věku. Ale to je způsobeno zejména tím, že exekuce jsou u nás teprve 22 let. Když současní senioři byli v produktivním věku, nemohli se do exekuce dostat. Lze tedy očekávat, že procento seniorů s exekucí bude narůstat, protože řada lidí nedokáže během produktivního života své finanční problémy vyřešit, a potáhnou se s nimi až do penze.

Naším cílem je, aby se snížil hlavně ten náběh těsně po dosažení dospělosti. Aby nefungovaly půjčky na několik tisíc přes mobilní telefon splatné do týdne.

Myslíte si, že je možné lidi vzdělat, aby si takové půjčky nebrali?

Vést své potomky k uměřenosti by měli hlavně rodiče. Osvětové kampaně mnoho lidí toužících po novém mobilu nebo televizi od nezodpovědné půjčky neodradí. Navíc v prostředí, kdy poskytovatelé úvěrů dělají reklamní kampaně, aby si lidé půjčili na vánoce, na dovolenou a podobně.

Cesta k omezení rizikových úvěrů vede přes omezení množiny klientů, kterým je možné půjčit. Aby ti, kdo si dlužníka dostatečně neprověří a půjčí někomu, kdo s velkou pravděpodobností nezvládne splátky, o své peníze přišli. Vydělávat na neznalosti, finanční ngramotnosti a tíživé situaci sociálně slabých osob se nesmí vyplácet.

Jak si představujete situaci s problémovými dluhy v Česku za deset let?

Než se budu zamýšlet nad budoucností, musím se ohlédnout zpět. Za posledních deset let se v této oblasti udělalo hodně velmi zásadních změn. V roce 2016 došlo k regulaci poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Výrazně se snížily možné sankce a platby navyšující dlužnou částku. Klesly také náklady na právní zastoupení. Dříve se například dluh ve výši 10 tisíc korun mohl vinou poplatků a pokut za prodlevu se splácením vyšplhat až do stovek tisíc, dnes nesmí být sankce vyšší než polovina původně půjčené částky.

V případě nových dluhů jsme se tedy posunuli na dobrý evropský standard. To, co si táhneme z minulosti, jsou řádově dva miliony starých exekucí vzniklých za podmínek, které by dneska už ani vzniknout nemohly. Jedná se často o nemravné pohledávky, půjčená částka je zpravidla minimální ve srovnání s tím, co je vymáháno. Zpětně je ale nelze zneplatnit. Řešením je dostat tyto lidi buď do oddlužení, nebo se jich soudně zastat.

V současné době se připravuje implementace evropské směrnice o regulaci úvěrů, která zavádí takzvané úrokové stropy. To už je ale jenom malá korekce, která to prostředí dále kultivuje.

Do budoucna si myslím, že se situace bude zlepšovat. Bude ubývat starých nemravných pohledávek a nové budou vznikat za mnohem férovějších podmínek. Počet lidí, kteří se kvůli dluhům dostanou do problémů, by tak měl nadále klesat. Společnosti poskytující úvěry budou obezřetnější, a přestože exekuce úplně nezmizí, budou probíhat s menší přírůzkou než v minulosti, i než dnes.

Neziskové instituce v Česku

Neziskové instituce v roce 2022 vytvářely 1,8 % českého HDP a dobrovolníci v nich odpracovali 45 milionů hodin.

**JITKA
FOŘTOVÁ**

oddělení netržní ekonomiky

V roce 2022 bylo v České republice evidováno 148 574 neziskových institucí, a meziročně jejich počet klesl o 1,1%. Největší zastoupení mají spolky představující 66 % všech neziskových institucí. Těch během roku 2022 zaniklo přes 1,5 tisíce a dalších více než 28 tisíc spolků a pobočných spolků je podle informací z rejstříkových soudů neaktivních. K poklesu došlo ale také u odborových organizací. Největší meziroční nárůst pozorujeme u nadací a nadačních fondů, kterých v roce 2022 vzniklo 181, a jejich celkový počet se tak zvýšil o 6,2 %.

SLUŽBY DOMÁCNOSTEM JSOU POSKYTOVÁNY VĚTŠINOU BEZPLATNĚ

Satelitní účet neziskových institucí sjednocuje údaje za všechny neziskové instituce v jednom účtu a rozšiřuje statistické sledování o ukazatele, které jsou pro neziskové instituce charakteristické, avšak národní účty je nezachycují – například hodnotu práce dobrovolníků, rozdělení nákladů neziskových institucí podle účelu nebo financování netržních neziskových institucí dle jednotlivých sektorů národního hospodářství.

Neziskové instituce se v roce 2022 podílely na tvorbě HDP 1,8 %. Jejich produkce činila 194,8 mld. Kč, přičemž přes 56 % této hodnoty vytvořily netržní neziskové instituce, tedy ty, které poskytují své služby domácnostem. V satelitním účtu jsou mezi neziskové instituce zahrnuty také veřejné vysoké školy a asociace zdravotních pojišťoven. Ty vytvořily 41 % produkce. Netržní neziskové instituce představují 99,4 % z celkového počtu neziskových institucí. V roce 2022 poskytly 74 mld. Kč (67,3 %) své produkce bezplatně a 23 mld. Kč (21,6 %) za netržní ceny, tedy za ceny, které slouží k pokrytí výrobních nákladů nebo jsou nižší.

V neziskovém sektoru v roce 2022 pracovalo 124 234 zaměstnanců (přepočteno na celé úvazky), což odpovídá meziročnímu růstu o 6 %. Podíl na celkové zaměstnanosti v Česku dosáhl necelých 2,4 %.

EKONOMICKÉ UKAZATELE NEZISKOVÝCH INSTITUCÍ (bez veřejných vysokých škol) V ROCE 2022

hrubá přidaná hodnota	60 420 mil. Kč
Podíl na tvorbě HDP	0,86 %
počet zaměstnanců (přepočtené úvazky)	77 644
podíl na zaměstnanosti v Česku	1,48 %
počet dobrovolníků (přepočtené úvazky)	25 599
počet hodin odpracovaných dobrovolníky	45 251 846
ocenění dobrovolnické práce	9 388 mil. Kč

Zdroj: ČSÚ

DOBROVOLNÍCI BĚHEM EPIDEMIE COVIDU-19

Mezi lety 2019 a 2021, tedy během epidemie covidu-19, poklesl počet hodin odpracovaných dobrovolníky o 40 % z 53,9 milionu na 38,5 milionu. V roce 2022, který už nebyl ovlivněn zákazem spolkových činností, se počet dobrovolnický odpracovaných hodin navýšil o 17,3 % na 45,2 milionu. Stále však nedosáhl úrovně z doby před epidemií. Podobně se snížilo ocenění dobrovolnické práce z 9,4 mld. Kč v roce 2019 na 7,5 mld. Kč v roce 2021, tedy o 26 %. Opětvým nárůstem o téměř 26 % v roce 2022 se úroveň ocenění před epidemií a po ní v podstatě vyrovnala. Zaznamenaný nárůst je však způsoben metodou ocenění dobrovolnické práce, kdy se počet hodin odpracovaných dobrovolníky násobí mediánem hodinové mzdy ze šetření ISPV. Tento medián v roce 2022 vzrostl na 207,5 Kč (ze 174 Kč v roce 2019). Dobrovolnická práce není podle mezinárodních standardů zahrnuta v systému národních účtů a je odhadována pouze v rámci satelitního účtu neziskových institucí.

DOBROVOLNÍCI VYKONÁVÁJÍ I KVALIFIKOVANÉ PRÁCE

Více než 65 % všech dobrovolníků je aktivních ve spolcích a dalších 30 % v pobočných spolcích (místní jednotky spolků, například sokolové v jednotlivých městech). Tito dobrovolníci nejčastěji vykonávají činnosti pro sportovní organizace, při nichž odpracují 22 % hodin, nebo činnosti dobrovolných hasičů, které představují 10 % odpracované doby. Necelá 2,5 % času odpracují dobrovolníci pro církevní organizace (církevní charity, domovy pro seniory).

Z široké škály neziskových institucí se každý rok provádí plošné šetření vybrané skupiny, v níž se sbírají údaje od jednotek nad 10 zaměstnanců. V roce 2021 takovéto plošné šetření proběhlo v církevních organizacích. V porovnání s výsledky šetření, které se na tuto skupinu zaměřilo v roce 2016, byly zjištěny zajímavé rozdíly. Například zatímco v roce 2016 pracovalo pro církevní instituce 19 tisíc dobrovolníků, v roce 2021 to bylo téměř 95 tisíc. V průměru ale odpracovali pouze 15 hodin za rok, přičemž v roce 2016 to bylo 59 hodin. Jednou z hlavních příčin takto výrazného poklesu byla epidemie covidu-19, v jejímž důsledku se lidé nemohli sdružovat. V roce 2022 se šetření týkalo spolků a pobočných spolků, u nichž se snížil počet dobrovolníků. Průměrně odpracovaná doba za rok u spolků klesla z 52 hodin v roce 2017 na 44 hodin v roce 2022, ovšem u pobočných spolků se zvýšila z 33 hodin na 35.

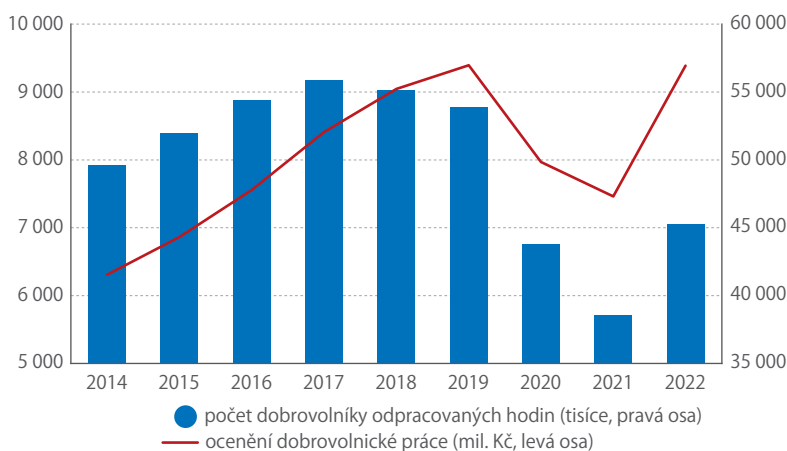
Další informace máme o rozdělení dobrovolníků podle charakteru práce vykonané pro neziskovou instituci. Více než 47 % dobrovolníků pracuje pro neziskové instituce pravidelně, 43 % nepravidelně a pouze 10 % jednorázově. Dobrovolníci v neziskových institucích nevykonávají pouze pomocné a nekvalifikované práce, ale z téměř 67 % jsou to práce administrativní, provozní nebo řemeslné. Skoro 19 % představují práce řídicí a odborné, například právní poradenství, vedení účetnictví apod.

V roce 2023 proběhlo šetření zaměřené na dobrovolníky také v rámci Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Jeho výsledky byly prezentovány na tiskové konferenci v červnu 2024. Odlišnost některých údajů spočívá v rozdílném metodickém pojetí. Satelitní účet neziskových institucí sleduje pouze dobrovolníky, kteří pracují pro neziskové instituce, zatímco do VŠPS jsou zahrnuti i dobrovolníci, kteří pomáhají neformálně obcím, komunitě nebo v rámci sousedské pomoci.

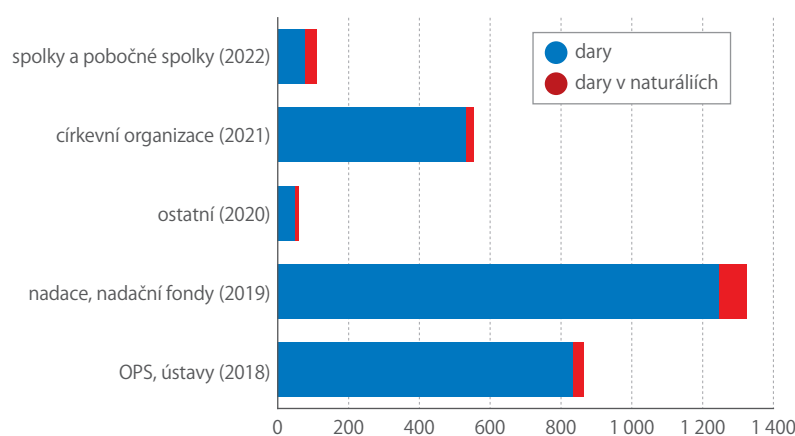
ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Dalším rozdílem satelitního účtu oproti národnímu účetnictví je informace o zdrojích financování netržních neziskových institucí. Kromě produkce, kterou neziskové instituce vytvořily a prodaly za tržní

DOBROVOLNICKÁ PRÁCE V LETECH 2014–2022

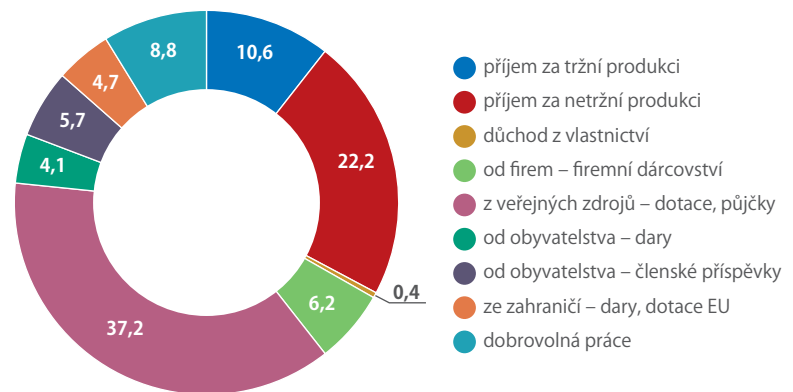

DARY POSKYTNUTÉ NEZISKOVÝMI INSTITUCEMI (mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

FINANCOVÁNÍ NEZISKOVÝCH INSTITUCÍ SLOUŽÍCÍCH DOMÁCNOSTEM V ROCE 2022

Zdroj: ČSÚ

i netržní ceny, jsou hlavním zdrojem příjmů ostatní sektory národního hospodářství. Neziskové instituce jsou tedy schopny svůj provoz pokrýt pouze z jedné třetiny. Další část odpovídající 37,2 % je financována z veřejných zdrojů (stát, kraje, města). Dotace z EU a dary ze zahraničí se na financování podílejí 4,7 %. Firemní dárcovství přispívá 6,2 %, dobrovolníci svou prací 8,8 % a domácnosti 9,9 %. Více než polovinu z příspěvků domácností tvoří členské příspěvky spolkům, pobočným spolkům a komorám, zbytek je poskytnut jako dary.

DARY JDOU I ZA HRANICE

Neziskové instituce ale také dary samy věnují. Vzhledem k tomu, že poskytnuté dary jsou ovlivněny různými nepředvídanými událostmi, neodhadujeme jejich výši za konkrétní rok, ale máme informace pouze v letech, kdy se jednotlivé právní formy šetří plošně. Nejvíce darů poskytují nadace a nadační fondy, v roce 2019, kdy byly naposledy šetřeny všechny jednotky z těchto právních forem, poskytly více než 1,3 mld. Kč. Nejvíce darů věnovaly jiným neziskovým institucím (41 %) a fyzickým osobám (31 %). Obecně prospěšné společnosti a ústavy jsou druhými velkými poskytovateli darů, v roce 2018 darovaly přes 860 mil. Kč. Vzhledem k tomu, že do této skupiny patří i Člověk v tísni, Adra nebo Lékaři bez hranic, směřoval největší podíl těchto peněz do zahraničí (téměř 90 %). Církevní jednotky a charity v roce 2021 darovaly přes 550 mil. Kč, nejvíce neziskovým institucím (64 %) a do zahraničí (20 %). Poslední šetřenou skupinou byly v roce 2022 spolky a pobočné spolky, které darovaly přes 100 mil. Kč, z toho ovšem 30 % v naturální formě.

Z celkové pomoci tvoří dary poskytnuté v naturální formě pouze 6 %. U nadací a nadačních fondů se z velké části jedná o zdravotnické pomůcky, u o. p. s. a ústavů to bývají vzdělávací kurzy a služby ve zdravotnictví. Potraviny a ošacení jsou poskytovány ve větší míře církevními charitami nebo spolky.

Indonéská doprava v infografikách

Indonéský statistický úřad vydává každý měsíc aktualizovanou infografiku s údaji o dopravě.

Uživatelé tak mají k dispozici meziměsíční srovnání výkonů v domácí i přeshraniční osobní letecké dopravě, domácí nákladní letecké dopravě, osobní i nákladní železniční a námořní dopravě. Kromě celkových údajů jsou zdůrazněny údaje o vzdušných i námořních přístavech, v nichž došlo meziměsíčně k největším změnám v počtu cestujících či množství nákladu. Z infografik je možné si stáhnout původní datové sady prostřednictvím QR kódu.

bit.ly/3Zjin6X

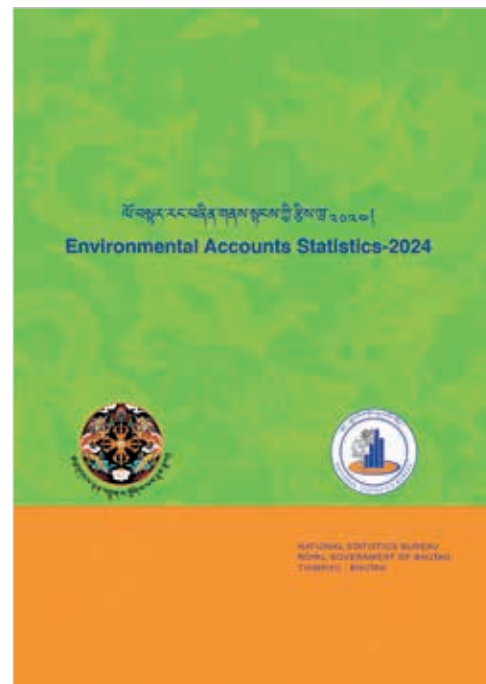
Statistiky environmentálních účtů v Bhútánu

Nedávno vydaná publikace přináší zajímavé údaje o využívání energií.

Hlavním energetickým zdrojem v zemi je vodní energie. Přes její vysoké využití musí Bhútán dovážet značné množství fosilních paliv, zejména pro sektor dopravy.

V zemi se nenacházejí přírodní zásoby ropy ani zemního plynu, a proto se fosilní paliva, jako nafta, benzin a LPG importují, a to výhradně z Indie. Objem dovezeného benzínu se během roku 2023 zvýšil o 52 % a dovoz nafty vzrostl o 43 %. Očekává se, že závislost na fosilních palivech bude přetrvávat, dokud se nestanou cenově dostupnější elektromobily.

bit.ly/3V3PMRI

Jak lidé využívají výstupy Eurostatu?

V poslední loňské epizodě ze série podcastů Stats in a Wrap, které zhruba třikrát ročně zveřejňuje Eurostat, odborníci z různých prostředí diskutovali o tom, jak využívají statistická data pro svou každodenní práci.

Učitelka z Lucemburska, zaměstnanec centrály cestovního ruchu v Portugalsku, odborník z LuxMobility (mezinárodní poradenská společnost v oblasti mobility, udržitelné dopravy a inovací) a člen týmu uživatelské podpory Eurostatu se ve společné diskusi zamýšlejí i nad tím, jak statistiku učinit poutavější, a jak zlepšit datovou gramotnost. Vlastně si povídali o lidech, kteří nejsou statistici, ale snaží se porozumět mnoha aspektům života v EU. Ať už se jedná o pedagogy, podnikatele, akademiky nebo novináře, všichni potřebují ke své práci spolehlivé oficiální statistiky.

Epizodu si můžete nejen poslechnout, ale je k dispozici i přepis mluveného slova (v angličtině). Pokud se vám pořad Stats in a Wrap líbil, nezapomeňte jej sledovat na sociálních sítích nebo na Spotify.

bit.ly/3B2nT5v

Jak se žije dětem v Mali

V Mali žije přes 22 milionů obyvatel, více než polovina z nich jsou děti.

Podle výsledků všeobecného sčítání lidu, domů a bytů z roku 2022 jsou hlavními charakteristikami obyvatelstva Mali silný demografický růst (odhadovaný na 3,3% ročně), rychlá urbanizace (45%) a velký počet dětí (57,6% Malijců je mladších 18 let).

Nová francouzsky psaná publikace, která vyšla za přispění UNICEF, představuje na 75 stranách život nejmladší složky malijské populace. Jednotlivá témata, k nimž např. patří chudoba, školní docházka, zdraví dětí či ochrana před násilím, jsou vždy obecně uvozena z hlediska celé tamní populace. Důraz je rovněž kladen na regionální rozdíly.

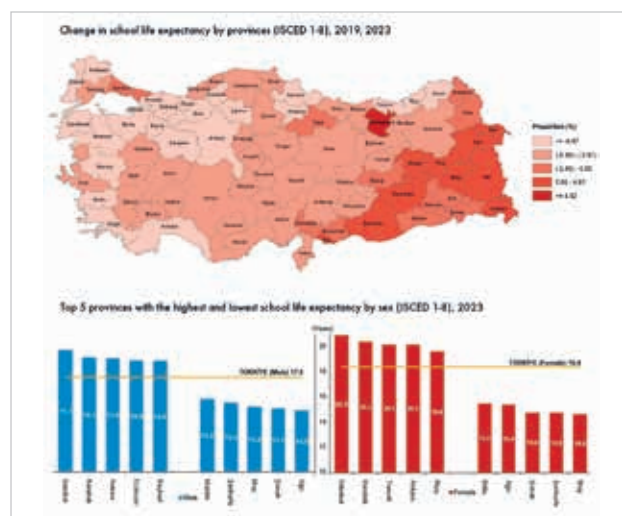
bit.ly/4hUp3kj

Jak dlouho se v Turecku chodí do školy

Očekávaná délka života ve škole (SLE) označuje počet let, která jedinec ve věku nástupu do příslušné úrovně vzdělávání pravděpodobně stráví ve formálním vzdělávání.

V Turecku byla v roce 2023 očekávaná délka školní docházky celkem 17,9 let, přičemž ženy by ve škole v průměru strávily delší dobu než muži (18,4 oproti 17,6 roku). Nejvíce let ve škole mají před sebou děti, které v roce 2023 nastoupily na základní školu v Istanbulu (průměrně 20,3 roku), následovala provincie Karabük s 19,7 roku, Ankara s 19,6 roku, Rize

a Erzincan s 19,1 roku. Naпротив tomu provincie s nejnižší střední délkou života ve školách byly Muş a Şirnak se 14,9 roku,

následované Ağrı a Şanlıurfa s 15,1 roku.

bit.ly/40VHqzl

Statistická ročenka České republiky 2024

Vydavatel: Český statistický úřad

Aktuální (již 32.) ročenka popisuje primárně jevy, které se odehrály v roce 2023. Jaký tedy tento rok byl?

Na konci roku 2023 mělo Česko poprvé od konce druhé světové války více než 10,9 milionu obyvatel a přírůstek stěhováním (94,7 tisíce osob) byl, po přírůstku v roce 2022, druhým nejvyšším v poválečné historii. V migračním saldu převládali občané Ukrajiny (75,2 tis.), následovali občané Slovenska (5,6 tis.) a vůbec poprvé byli na třetím místě Filipínci (2,1 tis.). Rok 2023 se dále vyznačoval výrazným – dvanáctiprocentním poklesem počtu sňatků. Poprvé od roku 2005 se živě narodilo méně než 100 tisíc dětí (91,1 tis.). Naděje dožití při narození již druhým rokem rostla, a navázala tak na pozitivní vývoj před pandemií covidu-19.

Česká ekonomika se v roce 2023 potýkala s kombinací vlivu rostoucí zahraniční poptávky, domácí investiční aktivity a vládní spotřeby na jedné straně, a pokračujícího propadu spotřeby domácností a negativního působení změny zásob na straně druhé. Výsledkem tohoto mixu bylo kolísání ekonomiky v pásmu stagnace, celkové hrubý domácí produkt (HDP) klesl o 0,1 %. Spotřebitelské ceny se zvýšily o 10,7 % (v roce 2022 to bylo o 15,1 %), a jejich meziroční růst postupně během roku zpomaloval. Celkový objem vyplacených mezd a platů nominálně vzrostl o 7,8 % při současném navýšení celkové zaměstnanosti o 0,8 %, ale vzhledem k pokračujícímu růstu cenové hladiny výdělky reálně klesly o 1,2 %.

Kromě řady dalších standardně publikovaných informací naleznete na stránkách Statistické ročenky i nově zařazené tabulky o digitální ekonomice, výzkumu a vývoji či vzdělávání. Zcela nové údaje přineslo Integrované šetření v zemědělství a přepracována byla také pasáž věnující se kriminalitě a soudnictví, která jde nyní do většího detailu. Opomenuty nezůstaly ani volby do Evropského

parlamentu či výsledky Olympijských her v Paříži, přičemž tyto údaje již zasahují do roku 2024.

Statistická ročenka je stále platným praktickým pomocníkem, v němž jsou na jednom místě koncentrovány podstatné a důvěryhodné informace pro všechny, kteří je potřebují pro svoji práci, studium a odpovědné rozhodování.

ZPRÁVA O STAVU VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ 2023

Vydavatel:
Ministerstvo zemědělství

Přehled činností souvisejících s vodním hospodářstvím, které probíhaly v Česku v roce 2023. Údaje o kvalitě vod a způsobech využití různých vodních zdrojů.

bit.ly/3B0tGIO

EVROPSKÁ REGIONÁLNÍ ROČENKA

Vydavatel:
Eurostat

Statistické informace umožňující vzájemně porovnat regiony členských zemí EU a EFTA. Data ve formě map, grafů a infografik doprovázejí analýzy popisující důležité jevy a trendy.

bit.ly/49bTJts

ROČENKA ART+ 2024

Vydavatel:
Artantiques media

Pravidelná publikace mapující český trh s uměním. Analyzuje ceny, za které se prodávala umělecká díla, a přináší žebříček stovky nejzajímavějších českých současných umělců.

bit.ly/3VbYzRp

V PŘÍŠTÍM VYDÁNÍ:

Statistika kultury

Jak stát podporuje kulturu
Návštěvnost kulturních zařízení
Kulturní obsah v online prostoru
České kulturní dědictví

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 01/2025
ROČNÍK 15, vychází 10x ročně
ELEKTRONICKÁ VERZE ČASOPISU: statistikaamy.csu.gov.cz

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@csu.gov.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Eva Henzlerová, Karolína Zábajníková, Jan Cieslar, Jan Ernest, Dalibor Holý, Pavel Hortig, Jiří Kamenický, Petr Musil, Jaroslav Sixta

REDAKČNÍ RADA: Ing. Marek Rojíček, Ph.D. (předseda RR), Ing. Bc. Eva Krumpová, MBA, doc. Ing. Jaroslav Sixta, Ph.D., Ing. Pavla Trendová, Ing. Petr Musil, Ph.D., Ing. Jan Ernest, Ing. Mgr. Martin Zelený, Ph.D., Ing. Petr Böhm, Ph.D., Ing. Petra Kuncová, Egor Sidorov, Ph.D., JUDr. Veronika Zavoralová, MBA, Ing. Jaromír Makovec, Mgr. Jana Nechvátalová, Mgr. Marcela Ernest Jindrová, B.A., Ing. Michal Novotný, Mgr. Jan Cieslar

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká, freepik.com

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, csu.gov.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

KALENDÁŘ: Rychlé informace

ÚNOR
2025

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

5 ST

Maloobchod
(12/2024)

6 ČT

Zahraniční obchod
se zbožím
(12/2024)

Průmysl
(12/2024)

Stavebnictví
(12/2024)

Předběžný
odhad indexu
spotřebitelských cen
(1/2025)

7 PÁ

Cestovní ruch
(4. Q 2024)
Služby
(4. Q 2024)

10 PO

Indexy cen vývozu
a dovozu zboží
(12/2024)
Živočišná výroba
(4. Q 2024)

12 ST

Indexy
spotřebitelských cen
– inflace
(1/2025)

21 PÁ

Konjunkturální
průzkumy
(2/2025)

25 ÚT

Indexy cen výrobců
(1/2025)

28 PÁ

Tvorba a užití HDP
(4. Q 2024)

Děláte vědu?

Využijte SafeCentrum ČSÚ

Možnost práce
s mikrodaty

Za přesně
definovaných
podmínek

Pouze pro
výzkumné
a vědecké účely

safecentrum@csu.gov.cz

